

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

LETO LVI

SEPTEMBER

ŠT. 9 — 1986

GLASILO SOZD HMEZAD, KI ZDRUŽUJE KMETIJSTVO ŽALEC ★ KMETIJSKI KOMBINAT ŠMARJE ★ KMETIJSTVO ILIRSKA BISTRICA ★ KMETIJSKA ZADRUGA »DRAVA« Radlje ★ SADJARSTVO »MIROSAN« Petrovče ★ VRTNARSTVO Celje ★ KMETIJSKA ZADRUGA »SAVINJSKA DOLINA« Žalec ★ ČEBELARSKA ZADRUGA Petrovče ★ KMETIJSKA ZADRUGA SLOVENSKA BISTRICA ★ CELJSKA MESNA INDUSTRIJA ★ CELJSKE MLEKARNE Celje ★ HMEZAD EXPORT IMPORT Žalec ★ STROJNA Žalec ★ MINERVA Zabukovica ★ GOSTINSTVO IN TURIZEM Žalec ★ AGRINA Žalec ★ JATA ZALOG Ljubljana ★ INTERNA BANKA HMEZAD ★ HRANILNO KREDITNA SLUŽBA KMETIJSTVA IN GOZDARSTVA Žalec in SKUPNE SLUŽBE SOZD HMEZAD

25 LET HMEZADA

V letošnjem letu praznujemo 25-letnico Hmezada. To je že kar pomemben jubilej, zlasti še ker je področje kmetijstva in na njega navezanih dejavnosti vseskozi doživljalo krize in različna nihanja, ki so vplivale na organiziranost.

Od takrat, ko so bili položeni temelji Kmetijskemu kombinatu Hmežad, je minilo 25 let. Čeprav segajo korenine nastanka še več let nazaj. Takrat so pa stopile organizacije združenega dela s področja osnovne kmetijske dejavnosti in predelave, ki so se dotlej vsaka zase razvijale, na skupno pot razvoja. Postopoma so se združevale v Hmežad tudi druge delovne organizacije tako z območja celjske regije, kakor izven tega območja. Nekaj organizacij združenega dela je pa na novo nastalo med razvojem.

Z novo samoupravno, tehnološko in organizacijsko formo so se pričeli intenzivni procesi nadaljnega razvoja kmetijstva in dejavnosti, ki so z njim povezane; to je predelava, trgovina, strojna dejavnost, proizvodnja plastike, obrtna dejavnost, inženiring, transport, gostinstvo in turizem in urejevanje zemljišč. Kljub navidezni različnosti so te organizacije medsebojno povezane in tvorijo agroživilski kompleks. Razvoj je povzročil, da so se tudi ustanovile ustrezne dejavnosti skupnega pomena, kot je interna banka, hranilno-kreditna služba, računalniški center, inženiring in konzorcij za Malto.

Hmežadove organizacije delujejo v sedmih občinah. Njegovo odnosno poslovanje je organizirano v širšem jugoslovanskem prostoru. Hmežadov prispevek za razvoj kmetijstva v SR Sloveniji je neprecenljiv in brez dvoma zavzema eno najbolj pomembnih mest v Sloveniji. Saj s svojimi proizvodi daje znaten prispevek k oskrbi prebivalstva.

V teku 25 let so bili doseženi brez dvoma pomembni uspehi. Bilo pa je tudi veliko težav. Predvsem

Ob svoji 25. obletnici žele delavci in kmetje Hmezada sebi, sodelavcem, štipendistom, upokojenem in vsem delovnim ljudem, da bi se namesto lepih besed čimprej uveljavili sodobni, učinkoviti in jasni pogoji gospodarjenja, s katerimi bodo človeku trajno zagotovljeni svoboda, dostojanstvo in blagostanje.

zaradi gospodarske situacije, v kateri se je kmetijstvo nahajalo, ter ukrepov in raznih nesreč. V zadnjem času so nas izredno pestile težave, spričo novih visoko vrednih investicij ter drugih težav tako objektivnih kot subjektivnih. Vendar smo na poti uspešnega premagovanja teh problemov. Rezultati sanacij so dokaj uspešni.

Ena izmed osnovnih nalog Hmezada v prihodnjih letih bo razvoj proizvodnje na vseh nivojih, zlasti pa še v osnovni kmetijski dejav-

nosti. Posebno v tej moramo izkoristiti vse možnosti tako v družbenem kot zasebnem sektorju. Vzpostaviti dohodkovne odnose in zaključiti recelote. To mora biti ena izmed naših osnovnih nalog.

Urejanje in boljše izkoriščanje zemljišč mora biti področje, ki mu bomo morali posvetiti večjo skrb in odgovornost. Tako se bomo izognili velikim materialnim posledicam, ki jih prinaša sedanje stanje. Vzporedno s proizvodnjo bo potrebno razvijati tudi druge dejavnosti od predelave, trgovine, gostinstva itd.

Brez dvoma bo ena izmed osnovnih nalog tudi finančna sanaci-

BODIMO SLOŽNI

25-letnico letos

SOZD Hmežad slavi, z delom in sredstvi pridnih ljudi, združeni v eno družino, so zaorali v ledino.

Vsaka članica ima bogato zgodovino; polno borb in odrekanih, ne samo zase, za svojo domovino.

Doseči napredek v kmetijstvu, industriji, trgovini in gostinstvu, to je njihovo vodilo v katerem se je 9.000 ljudi strnilo.

Na vseh področjih so sadovi zgrajeni z žulji teh, in če je član v stiski, dobi pomoč od vseh.

Roka je čvrsta če ima vse prste in čela močna, če ima zdrave vrste. Zato si poštenih odnosov želimo, za lepši jutri oči odprimo.

Milena

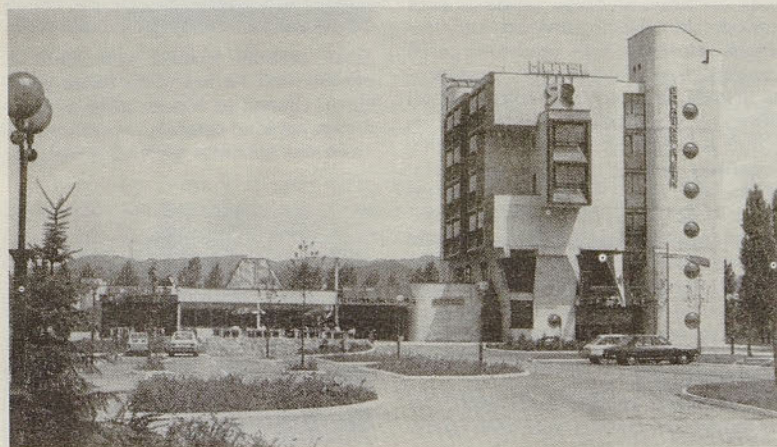
nalog, sprejetih na zadnjih kongresih ZK.

Ob 25-letnici smo lahko ponosni na prehojeno pot. Saj so delovne organizacije združene v Hmežad v tem času s skupnimi silami doživele nesluten razvoj. Ustvarili smo solidne pogoje za proizvodnjo in nadaljnji razvoj. S skupnimi silami moramo pomagati organizacijam, ki realizirajo svoje razvojne programe.

Še bi lahko našteval naloge, vendar ne smemo pozabiti, da bodo naloge lahko izpeljali samo mlajši, strokovno sposobni in delovno ambiciozni delavci na vseh ravneh. To bomo dosegli tako, da bomo ob tem razvili sistem samoupravljanja tako, da bomo v kreiranje in realizacijo razvojne politike resnično vključili vsakega delavca.

Na tej razvojni poti Hmezada je brez dvoma največ prispeval človek — delavec, združeni kmet, obrtnik itd. Pri tem ne smemo pozabiti velik prispevek predhodnih generacij delavcev, kmetov in ostalih, ki so s svojim vztrajnim in zvestim delom prispevali k razvoju Hmezada. Zato nam naj bo jubilej vzpodbuda za nadaljnje uspešno delo.

mag. Vlado Gorišek,
predsednik poslovnega odbora
SOZD Hmežad

Srečanje bo na ploščadi pred hotelom Golding v Žalcu

SREČANJE KOLEKTIVA SOZD HMEZAD OB 25-LETNICI

Srečanje kolektiva SOZD Hmezad ob 25-letnici bo v soboto, 13. septembra 1986 s pričetkom ob 15. uri na ploščadi pred hotelom Golding v Žalcu.

Slavnostna govornika na prireditvi bosta predsednik Republiškega komiteja za kmetijstvo, prehrano in gozdarstvo tov. Milan Knežević in predsednik Poslovodnega odbora SOZD tov. Vlado GORIŠEK. Skupščina občine Žalec bo ob tej priložnosti podelila kolektivu SOZD Hmezad najvišje priznanje občine – zlati grb.

Kulturni program bo izvajala mladina Hmezada pod naslovom: Hmezadu čestitamo in nazdravljamo ob 25-letnici.

V zabavnem programu bo sodeloval ansambel Veseli hmeljarji z zabavnim programom, Oliver Twist, Marjana Deržaj in Karli Gradišnik na citrah. Kot zanimivost bodo šaljive Hmezadove igre med posameznimi kolektivi.

V soboto pred srečanjem kolektiva bomo obiskali nekatere DO Hmezada: novo Mlekarno, ogled Savinjske doline z najvišje zgradbe Hmezada Export-importa, farmo Zalog, Blagovnico Agrine, ribogojnico, Celjsko mesno industrijo in Hladilnico.

S tem naj bi se delavci, združeni kmetje in obrtniki seznanili z dejavnostjo in razvojem posameznih DO.

V okviru srečanja bomo organizirali tudi razstavo likovnih amaterjev Hmezada in predstavili ustvarjalce na literarnem področju.

Vsi, ki imajo željo in interes predstaviti svojo ustvarjalnost širšemu občinstvu, naj bi s svojim prispevkom sodelovali na srečanju kolektiva.

Na srečanju pričakujemo kar največje število delavcev, združenih kmetov, obrtnikov, študentov in upokojencev iz združenih kolektivov SOZD Hmezada.

Srečanje naj bi pomenilo skupno manifestacijo vseh kolektivov Hmezada, ki so se v obdobju 25 let povezovali v enotno asociacijo svobodno združenih DO in ki v taki združitvi vidijo svoj in skupni razvoj in uspešnejši jutri.

SK

KMET ŽE DOBRO VE

V teh vročih poletnih dneh, ko se kmetje trudijo za letino in jih že takoj po spravilu čaka nova setev, je prav, da rečemo besedo dve o izrabi vseh, še vedno premalo izkoriščenih možnostih, ki se ponujajo v kmetijstvu. Zato da bi pravočasno ukrepali, da bi bili bolj učinkoviti, gospodarni, da bi sedali za bolj založeno mizo po dostopnejših cenah in da bi po drugi strani tudi znotraj kmetijstva uveljavili trdno, dolgoročno in celostno gospodarjenje.

V besedah, dokumentih in sklepih so stvari jasne: želimo bolj izrabiti vse naravne možnosti, ki dejansko celo presegaajo domače potrebe. Zavoljo dolgotrajnega slabljenja gospodarskega položaja te dejavnosti, prepogostega omejevanja in administriranja, prehitrega spreminjanja gospodarskih razmer, pa tudi prepočasnega uveljavljanja nove tehnologije in dolgoročnih družbenoekonomskih odnosov so rezultati kljub vsem potrebam, željam pa tudi dejanskim družbenim spodbudam še vedno pičli.

V Jugoslaviji pa tudi v Sloveniji je še naprej preveč površin preslabo obdelanih ali celo neobdelanih, poraba gnojil je zavoljo skokovite rasti cen v zadnjih letih padla, cenovne zagate v živinoreji so razredčile črede, z velikimi družbenimi sredstvi urejamo nova kmetijska zemljišča, na dobrih poljih pa še vedno preveč lahkomišno pozidavamo. Kmetijske organizacije združenega dela so zavoljo do nedavna predragega kapitala in pičle lastne akumulativnosti zadolžene, obrestni so mnoge pognale med izgubarje, manjši dohodki in gospodarnost pa ne spodbujajo dobrega

dela in intenzivnejšega kmetovanja. Kljub težavam v zaposlovanju se sestava kmetov nevarno stara, kmetje pa so še preveč razdrobljeni, da bi lahko bolj izrabili mehanizacijo in sodobnejše tehnologije.

Kmetijstvo je zapleten organizem, ki potrebuje ne le velika sredstva temveč tudi dolgotrajnejše, trdne družbenogospodarske razmere. Prvi ukrepi nove zvezne vlade obetajo ob izhodiščih Branka Mikulića korenite spremembe. Pomemben premik so nižje obresti za kmetijstvo, premije in druge spodbude za tržne pridelovalce, kar pomeni tudi za združene kmete, pa družbeni skladi za pospeševanje pridelave hrane, naložbe v zemljo in drugo. Prav tako bo treba v prihodnje še bolj uveljaviti tržne zakonitosti, sorazmerja cen med vhodnimi stroški in posameznimi kmetijskimi pridelki, saj račun lahko kaj hitro spreminja odločitve o setvi posameznih pridelkov in usmeritvi kmetij.

Gotovo bo treba z dolgoročnimi ukrepi in vsakodnevnim prizadevanjem ekonomske politike, stroke in kmetijskih ter zadrugnih delavcev preseči pogosto in nevarno miselnost, češ, saj smo to že tolikokrat rekli in pa – saj je vse zaman, saj se nam ne splača dobro gospodariti in intenzivno kmetovati. Ko se zavzemamo za usklajene cene in prizadevanje različnih objektivnih pogojev gospodarjenja, seveda ne mislimo, naj uravnavamo merila po slabih pridelovalcih. Zagotovo stroški pridelave in prireje niso enaki v ravnini kot v hribih in tudi dobra zemlja daje ob enakih sredstvih in znoju več kot slabo.

To spoznanje je denimo še vgrajeno v ukrepe za pospeševanje pridelave hrane v hribovskem svetu in drugih območjih s slabšimi naravnimi razmerami za kmetovanje, ki jih je v teh dneh sprejela Zadrugna zveza Slovenije. Program

SREČANJE KOLEKTIVA SOZD HMEZAD OB 25-LETNICI BO V SOBOTO, 13. SEPTEMBRA 1986 OB 15. URI NA PLOŠČADI PRED HMEZADOVIM HOTELOM GOLDING V ŽALCU

PROGRAM PRIREDITVE

- Ob 14. uri – promenadni koncert godbe na pihala iz Liboj
- Ob 15. uri – otvoritev in pozdrav udeležencem
- Slavnostni govornik: Milan Knežević, predsednik republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- Kulturni program: Hmezadu čestitamo in nazdravljamo ob 25-letnici – izvaja mladina Hmezada pod vodstvom Anke Krčmar
- Zabavni program v katerem sodelujejo: ansambla Veseli hmeljarji in Oliver Twist, pevka Marjana Deržaj in Karli Gradišnik na citrah
- Hmezadove zabavne igre med ekipami DO – voditelj Janez Vedenik
- V avli hotela bo razstava likovnih amaterjev Hmezada.

zahteva celostno zavzemanje za oživljanje teh območij – od ureditve infrastrukture do reševanja povsem strokovnih kmetijskih vprašanj, davčne politike, ugodnejših sredstev za naložbe ipd. Glavna odgovornost za izpeljavo tega seveda čaka zadrugne organizacije in občine, ki imajo pomembno vlogo pri zemljiški politiki in opredeljevanju posameznih področij.

Prednost pri ukrepih in sredstvih naj bi dali tistim kmetijam, ki že imajo izdelane razvojne načrte, pa tistim, ki imajo glede na možnosti že zadostno kmetijsko proizvodnjo na hektar in ki so vključene v družbeno pridelavo.

Večjo gospodarnost naj bi tem kmetijam zagotovili tudi z oddajo neobdelanih zemljišč perspektivnim kmetom, z razvojem sadjarstva in drugih delovno intenzivnih kultur na manjših kmetijah, z združevanjem kmetijskih zemljišč za snovanje skupnih pašnikov in sado-vnjakov pa tudi z načrtnim ustanavljanjem dislociranih obratov oziroma obrti in drugih dopolnilnih dejavnosti za tiste, ki jih zemlja kljub vsem ukrepom ne bi mogla preživeti.

S celostnimi in premišljenimi ukrepi (v pripravi je poseben družbeni dogovor, nekatera sredstva predvideva tudi predlog zakona o pospeševanju proizvodnje hrane in zagotavljanju preskrbe) naj bi vendarle pospešili pridelavo na precejšnjem delu slovenskih kmetijskih površin, hkrati pa z oživljanjem teh krajev tudi omogočili izpeljavo rajonizacije kmetijstva v vsej republiki.

Seveda bo treba pljuniti v roke. Dober kmet že dolgo ve, da je sicer res odvisen od mnogih stvari – od vremena, oskrbe, do trga, predvsem pa od svojega znanja, sposobnosti in pridnosti. Seveda pa se ne sme zatikati, ne pri stroki ne v zadrugnih in občinskih organih. Ko včasih govorimo o napakah v kmetijski politiki, mislimo največkrat na številne dobro začrtane ukrepe, zakona in načrte, ki pa jih ponekod premalo dosledno izvajamo. To pa slabi tudi kmetovo zaupanje v pripravljenost družbe, čeravno je v zadnjih letih kmetov položaj kljub vsem napakam in zagatam, ki se v kmetijstvu zavoljo številnih značilnosti še zaostrujejo, vendarle bistveno boljši.

Naš kmet in kmetijstvo sta prebrodila že mnoge kritične trenutke naše zgodovine, zagotovo bosta tudi zdajšnje zagate. Toda kolikor bolj bomo uspešni in

vztrajni pri uresničevanju ciljev kmetijske politike, toliko bolj bomo krepili ne le položaj kmetijstva, delavcev v kmetijstvu in dejavnosti, temveč tudi prispevali k ustalitvi gospodarskih razmer nasploh.

B. P.
Komunist št. 32

**Partija bi morala neusmiljeno
stopiti na prste špekulantom, laž-
nivcem in lenuhom.**

Jožef Čuden, 100-letnik

Jesen prihaja. Kmečki sadovnjaki so preobloženi. Večina sadja bo za pridelavo. Okusni in zdravi krlji gredo v denar. Ali bi se splačalo urediti v dolini centralno sušilnico zanje? Razmislimo!

Preurejena bo v roku

Milan Knežević na obisku v Hmezadu

V torek, 12. avgusta 1986, je obiskal Hmezad predsednik Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano tov. Milan Knežević. Tokratni obisk je namenil ogledu DO Hmezad – Agrina. Direktor tov. Ivo Debelak ga je dodobra seznanil z njenim delovanjem in bodočim programom te delovne organizacije. Ogledal si je odkupno enoto, zbiralnico in predelovalnico za gozdne sadeže v Markovcih – občina Ptuj, podrobno se je seznanil o doseženih uspehih te enote, ki je v dobrih dveh letih popolnoma prenovljena in podpira programiran razvoj ter razširitev dejavnosti te enote še v večjo finalizacijo in odpiranje novih delovnih mest. V celoti se je strinjal, da je potrebno izvršiti nakup zemljišča, ki je v neposredni bližini, ker je enota v Markovcih prostorsko utesnjena, kar brez dvoma ovira njen perspektivni razvoj.

Med ogledom blagovnice

V Novem Celju si je ogledal ekstrahažo zdravilnih zelišč, predelavo hmeljskih odpadkov itd. Predstavniki te TOZD, zlasti dr. Dobrovski, so ga temeljito informirali o delu in nadaljnjem razvoju te dejavnosti. Bil je zelo zadovoljen z doseženimi rezultati in je menil, da je potrebno na tem programu naprej intenzivno delati in ga razvijati. Posebno še zavoljo tega, ker koristimo nekatere odpadle resurse in jih spreminjamo v visokokvalitetne proizvode, ki imajo visoko uporabno vrednost bodisi v krmni bilanci za živinorejo, nadalje v industriji ali v izvozu. To je v principu prispevek za prestrukturiranje slovenskega gospodarstva, v katerem bi naj bilo čim več strokovnega in znanstvenega dela.

Predstavniki TOK Mega je predsednika komiteja tudi seznanil z delom na področju obrtne kooperacije, z dosežki in problemi. Zlasti ga je seznanil z uspehom, ki je bil dosežen s konstrukcijo novih kosilnic, ki je proizvod Mege ter prednosti njenega delovanja. Seznanil ga je tudi z ostalimi oblikami sodelovanja z združenimi obrtniki.

V okviru Hmezad – DO Agrina si je ogledal še skladišča v Vrbju. Podpira in si bo tudi v okviru pristojnosti sam prizadeval za razrešitev problema okrog skladiščenja zaščitnih sredstev. Skladiščenje zaščitnih sredstev se mora iz Vrbja zaradi ekologije in tudi drugih nevarnosti prenesti na novo lokacijo v Novo Celje, za kar bo potrebno napraviti nov objekt po predpisih.

Ogledal si je tudi zeleno blagovnico, seznanjen je bil s celotnim programom in principu delovanja te hiše. Glede sistema blagovnice je menil, da ni takšne organizacije v Jugoslaviji, ki bi imela tako dobro speljano organiziranost, ponudbo in vršila funkcijo oskrbe z repromaterialom tako za kmetijstvo, kakor tudi za ostale dejavnosti. Popolnoma se je strinjal, da je Agrina eden izmed pomembnih oskrbovalcev kmetijstva v SRS.

Tov. Knežević si je ogledal v okviru Hmezad – DO Kmetijstvo Žalec – gojišče ostrigarjev v Vrbju. Po razgovoru s predstavniki Kmetijstva Žalec je menil, da naj to dejavnost čim hitreje razvijamo. Ogledal si je rekonstruirano sušilnico hmelja v Vrbju in namakanje hmelja v Vrbju in Šempetru. Glede namakanja površin v Savinjski dolini je bil kritičen in menil, da moramo hitreje delati na tem segmentu nadaljnega razvoja kmetijske proizvodnje.

V nadaljevanju je še imel razgovore s predstavniki KZ Savinjska dolina in Strojne. Menil je, da moramo napraviti vse, da dosežemo planirani odkup pšenice, kakor da v okviru strokovnih služb napravimo vse, da se doseže čim večja proizvodnja tako v hmeljarstvu, kakor tudi pri proizvodnji mleka in mesa. Intenzivno moramo delati na razvoju namakalnega sistema v okviru Strojne – TOZD Games.

Obiskal je tudi Mlekarno, kjer je bil izredno zadovoljen z doseženimi uspehi na področju sanacije. Predsednika Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano smo seznanili tudi z ostalo problematiko in ga povabili, da obišče Hmezad ob obiranju hmelja.

Predsednik PO SOZD
Vlado Gorišek

30 LET SADJARSTVA MIROSAN

Zadnje dni avgusta so praznovali delavci Hmezadove organizacije – Sadjarstvo Mirosoan pomemben jubilej – tridesetletnico obstoja. V teh letih so postali pomemben proizvajalec sadja in sadilnega materiala. S širokim izborom sort vedno znajo prisluhniti okusu in željam potrošnikov. S strokovnim delom dosegajo hektarske donose, ki so precej nad republiškim poprečjem, ki je od deset do petnajst ton pridelka na hektar. Delavci Sadjarstva Mirosoan dosegajo od dvajset do petintrideset ton pridelka na hektar.

Delovna organizacija je bila ustanovljena na pobudo takratne okrajne zadržne zveze. Takrat je primanjkovalo sadilnega materiala in v prvih letih je bila ta glavna dejavnost organizacije. Vzgojili so od šest do osem tisoč sadik. Že čez nekaj let so začeli proizvodnjo dopolnjevati s sadjarstvom in sicer tako, da so obnavljali stare sadovnjake, ki so že bili v okolici Mirosoana. Precej zemljišč so pridobili tudi s krčenjem gozdov. Deset let po ustanovitvi so gospodarili s sto tridesetimi hektari zemljišč, na katerih so pospešeno razvijali sadjarstvo. Z leti se je spreminjal sortni sestav.

V zadnjih letih so povečevali tudi proizvodnjo sadilnega materiala še zlasti zato, ker je po tem vse večje povpraševanje med domačimi potrošniki. Pomemben delež le-tega izvozijo v Belgijo. Obeta se jim še prodaja na zahodnonemško tržišče in zato bodo povečali proizvodnjo sadnih sadik od 22 tisoč na 33 tisoč. Na tuje prodajajo predvsem sadike jablan, domači kupci pa radi segajo še po ostalih, kot so višnje, lešniki, hruške in marelice.

Posebnih težav ta petintrideset članski kolektiv v vsem tridesetletnem obdobju pravzaprav ni imel. Z

Ob praznovanju tridesetletnice Sadjarstva Mirosoan, ki je bilo 29. avgusta v Libojah, so podelili priznanja delavcem, ki so v kolektivu več kot dvajset in priznanja za več kot deset let dela v organizaciji. Priznanja za več kot dvajsetletno delo so prejeli: Bohte Ljudmila, Eva Kokot, Viktor Tovornik, Ignac Sobočan, Simon Napotnik, Vid Korber in Stanko Markuš. Priznanja za desetletno delo pa so prejeli: Stane Šinkovec, Anton Slemenšek, Jože Terglav, Ljudmila Grofelnik, Ivan Pišek, Ivan Krošl, Cvetka Napotnik, Dajč Džordže, Štefan Gajšek, Đuro Gajšek in Ivan Lebar.

Prvotno so gojili predvsem zlato in rdeči delišes, do današnjih dni pa so sorte in način sajenja posodobili. Tako so začeli gospodarneje izkoriščati površine, kajti z uvajanjem novih, nizkih sort zasadijo na hektar do tri tisoč sadik, kar je skoraj sedemkrat več kot pred tem. Za tovrsten način gojenja so se odločili predvsem zato, ker so hektarski donosi večji in delo je veliko lažje.

Velik del prizadevanj je uničila lanska zimska pozeba, zaradi katere se je posušilo kar 70 hektarjev sadnih dreves. Kot upajo, bodo sadovnjake obnovili v naslednjih treh letih. Tokrat jim je na pomoč priskočila tudi širša družbena skupnost.

Prav zaradi škode letos pričakujejo le poprečno letino, ki naj bi bila 2000 ton. Pridelek na hektar bo sicer dober in kakovosten, kljub številnim boleznim in škodljivcem, ki so letos napadali sadje.

izgubo so poslovali le enkrat. V zadnjih letih tudi njim ne manjka drobnih problemov.

Eden od teh so stroški embalaže, ki so med največjimi. Vsako leto potrebujejo okoli deset tisoč zabojev in letos bodo zanje odšteli okoli tri milijone dinarjev. Že vrsto let se brezuspešno dogovarjajo s trgovino, da bi vrnila vsaj del embalaže, vendar prizadevanja še niso obrodila sadov. Kljub opozorilom, da to polovine, ki se uporablja za tovrstne zaboje, že zdavnaj ni več na pretek.

Posebne probleme kolektivu v zadnjih dveh letih povzroča divjad, oziroma srnjad, ki se je, kot pravijo, v okoliških hribih preveč razmnožila. Tako jim uničuje sadno dreve ne glede na letni čas. Letos so imeli že nad osem milijonov dinarjev škode.

Marjana Natek

Hmeljarski starešine v civilu na obisku Inštituta pred obiranjem hmelja

USPEŠNO POLLETNO POSLOVANJE

Polletni obračun poslovanja v SOZD Hmezad prikazuje ugodnejše rezultate, kot so bili v istem obdobju lani, pa tudi ugodnejše kot v prvem trimesečju

Na te rezultate so vplivali nekateri faktorji pozitivno, drugi negativno.

Pozitivno so vplivali:

- prizadevanja kolektivov DO in služb SOZD,
 - uravnavanje nekaterih cenovnih nesorazmerij,
 - umirjanje rasti cen goriva in krmil.
- Negativne posledice pa so puščali:
- zunanjetrgovinski pogoji,
 - nadaljnja rast obrestnih mer,
 - upadanje povpraševanja,
 - črnobilska nesreča.

Pod takimi pogoji je dosežen naslednji količinski obseg proizvodnje:

Proizvod	EM	Realizacija 6. 1986	Indeks R86 : R85	Indeks R86 : P86
močna krmila	t	13.770	123	55
med	t	215	224	38
mlad. pit. govedo	t žive teže	1.985	89	45
ost. gov. za zakol	t žive teže	288	66	36
bekoni	t žive teže	302	58	29
valilna jajca	t kom.	12.556	78	44
DSP	t kom.	5.628	114	51
brojlerji	t žive teže	7.372	126	45
konz. jajca	t kom.	26.508	107	47
mleko	t l	18.097	101	48
hmelj	t	1.905	86	50
meso in mesni izdelki	t	3.043	71	33
perutninsko meso	t	3.890	109	42
konz. mleko	t l	8.863	102	46
jogurt in smetana	t kozarcev	15.123	152	69
maslo in siri	t	1.088	185	45
mleko v prahu	t	56	47	207
nepredelano mleko	t l	4.463	55	52
plastične cevi	t	1.768	95	41
ST dosega			100	47
Gostinstvo			93	44
Agrina			90	47

Ta obseg, ki ne vključuje nezaključene rastlinske proizvodnje, ne dosega obsega proizvodnje v istem obdobju preteklega leta, prav tako tudi zaostaja za planom.

Umirjanje rasti cen krmil in goriva ugodno vpliva na povečanje porabe krmil in lažjo proizvodnjo zlasti v kmetijstvu, vrtnarstvu in transportu. Ugodno vpliva urejanje cenovnih razmerij v perutninarstvu, trgovini in predelavi mleka. Občutne so posledice še vedno neurejenih cenovnih razmerij v govedoreji in prašičereji, kjer so prisotne tudi posledice lanskimi cenovnih neusklajenosti. Prav tako je bilo čutiti posledice Černobila v proizvodnji mleka, mlečnih proizvodov, v vrtnarstvu in pri pitanju. Nadaljnje zmanjševanje povpraševanja je negativno vplivalo na proizvodnjo kmetijske mehanizacije, plastičnih cevi, gostinstvo in trgovino (zlasti na veleprodajo).

Za ustvarjen obseg proizvodnje in v količinskih merilih neprikazana nedovršena proizvodnja je bila v prvem poletju 4.270 tisoč porabljenih ur, kar je 1 % več kot lani in 49 % plana. Ob takem izkoristku delovnega časa, ob negativnem trendu obsega proizvodnje beležimo tudi negativen trend produktivnosti.

Finančni rezultati slikovito izražajo splošne pogoje gospodarjenja in poslovnost DO v SOZD.

V prvem polletju je bilo doseženo: v mio din

	R85		P86		R86		Indeks	
KAZALCI	vred- nost	struk- tura	vred- nost	struk- tura	vred- nost	struk- tura	R86 : R85	R86 : P86
Celotni prihodek	24.693	100,0	92.055	100,0	42.241	100,0	171,1	45,9
Porabljena sredstva	22.497	91,1	80.364	87,3	36.356	86,1	161,6	45,2
DOHODEK	2.196	8,9	11.691	12,7	5.885	13,9	268,0	50,3
Obveznosti iz dohodka	968	3,9	4.022	4,4	2.063	4,9	213,1	51,3
Osební doodek	1.260	5,1	6.312	6,9	2.978	7,0	236,3	47,2
Ostanek ČD	402	1,6	1.678	1,8	939	2,2	233,6	56,0
Izguba	541	2,2	321	0,3	231	0,5	42,7	72,0
Komp. rezultat	-138	0,6	1.857	1,5	697	1,6	-	51,4

Celotni prihodek je odraz hitrejšje rasti cen proizvodov in stroškov, cene plasiranega denarja in porasta trgovinskih marž. Izvoz ne dosega planiranega obsega, pri tem pa bistveno zaostaja izvoz govejega in perutninskega mesa, valilnih jajc in plastičnih cevi.

Porabljena sredstva naraščajo počasneje kot celotni prihodek. Material in storitve so pod močnim vplivom gibanja cen, ki po delovnih organizacijah vplivajo na rezultate sorazmerno z družbenimi usmeritvami.

Razmerje med rastjo celotnega prihodka in porabljenih sredstev omogoča porast ekonomičnosti (Plan 88-109,8, R85-114,5, R86-116,0).

Zaradi hitrejšje rasti celotnega prihodka od porabljenih sredstev je v tem času dosežen precejšen porast dohodka, ki letos dosega tudi realno rast.

V delitvi dohodka predstavljajo največji delež osebni dohodki. Osební dohodki zaostajajo za rastjo dohodka.

Za opravljene redne ure smo porabili 2.807.816 tisoč din mase ali 131 % več kot lani in 46 % realizacije letnega plana. Masa neto OD za SOZD je izplačana v višini 2.082.492 tisoč din ali za 125 % več kot lani v tem času. Povprečni bruto osebni dohodki na delavca znašajo 123.733 din (indeks R VI 86/R VI 85 = 21) neto pa 88.625 din (indeks 221).

Osební dohodki v primerjavi z republiški, objavljenimi za 5 mesecev, so:

		Ø OD SOZD Hmezad	
Ø OD SRS	92.877 din/delavca	88.625	95
Ø OD gosp. SRS	90.874 din/delavca	88.625	98
Ø OD kmet. in rib.	88.639 din/delavca	88.625	100

Iz pregleda se vidi, da Hmezad zaostaja za republiškim povprečjem za 5 %, za republiškim OD gosp. za 2 %, v branži pa dosegamo enako višino, kot jo ima podskupina dejavnosti. Pri tem moramo vedeti, da večina DO obračunava OD za 5,5 meseca leta 1986, le DO Minerva in DO Jata obračunavata OD za celo prvo polletje oz. 6 mesecev.

Podatek obračunanega osebnega dohodka za SOZD za prvo polletje se razhaja s podatkom o izplačnem osebnem dohodku zaradi vkalkuliranja 15 dni, ki jih morajo vključiti v obračun in za oseb. doh. v zalogah.

Iz tabelarnega prikaza osebnih dohodkov po delovnih organizacijah opažamo zelo različna gibanja osebnih dohodkov. Največje poraste, s tem pa ne tudi največje OD/delavca, zasledimo pri KZ Il. Bistrica, Jati Zalog, Minervi, Agrini, Inženiringu, Skupnih službah SOZD in Interni banki.

Glede na resolucijska izhodišča, da osebni dohodki lahko rastejo vzporedno z rastjo dohodka, oziroma nekaj manj, če niso izpolnjeni pogoji rasti akumulacije in drugi kazalci uspešnosti poslovanja, vidimo, da bi lahko kot kršilce med temi, ki imajo največji porast, smatrali KZ Ilirsko Bistrico in Minervo. Druge, ki niso usklajene, pa na grobo ocenjujemo, da so: Kmetijstvo Žalec, KZ Savinjska dolina, Celjska mesna industrija, Export-import in Gostinstvo.

Pri delovni skupnosti Skupnih služb bi bila dejanska rast osebnih dohodkov precej manjša (indeks 214), če bi iz mase osebnih dohodkov izvzeli del sredstev, ki je bil izplačan za OD za delavce, ki opravljajo dela v Mlekarni (družbeno varstvo), osebne dohodke pa dobijo izplačane v DS Skupne službe SOZD.

Tudi obveznosti iz dohodka se gibljejo počasneje kot dohodek. Ob tem je tudi ostanek čistega dohodka rastele hitreje kot celotni prihodek. Ob ugotavljanju delitve dohodka ne moremo mimo akumulacije in sklada skupne porabe. Oba sta v primerjavi z letom 1985 v porastu, akumulacija je večja za 102 %, znaša pa 758 mio din in sklad skupne porabe za 78 %, ki znaša 176 mio din.

Ob pozitivnih rezultatih so DO prigosposodarile tudi 231 mio din izgube. V tem znesku je 92.760 tisoč din v KKŠ, 25.584 tisoč din v KZIB, 53.921 tisoč din v ML in 59.128 tisoč din v GT. Vse te DO imajo izdelane sanacijske programe, ki jih uresničujejo različno uspešno.

V KK Šmarje je izguba večja v glavnem zaradi obresti za likvidnostne kredite za pokrivanje izgube do časa pokritja iz posojil rezervnih sredstev. Med neuresničeni ukrepi so najbolj vidni neuresničevanje odkupa v kooperaciji, prometa v gostiščih in obrtni kooperaciji.

V KZIB prav tako ne uresničujejo obsega kmetijske proizvodnje. Prav nedoseganje obsega proizvodnje je glavni vzrok izgube.

Mlekarna dobro uresničuje sanacijski program, povečana ekonomičnost in visoke stopnje pokritja plačanih obresti za obratna sredstva s pridobljenimi obrestmi (Pl 16 % : Real. 58 %), so omogočili znižanje izgube na le 29 % planirane.

Najpočasneje uresničujejo sanacijski program v GT. Petkrat večja izguba od planirane za celo leto 1986 je rezultat nedoseganja prometa ob enaki zaposlenosti in prehitrega porasta porabljenih sredstev – padca ekonomičnosti.

(Nadaljevanje na 5. strani)

Jezik občutkov in želja se razlikuje od jezika znanja, spoznanj in pameti.

Jože Ciuha
Komunist, 34

Zap. št.	ORGANIZACIJSKE ENOTE	P-86	REDNE URE		INDEKS	REDNI	BRUTO OS.	DOHODKI	INDEKS	NETO OD – REDNI		Ø BRUTO	OD/DELAVCA	IND.	ŠTEV.	DELAVCEV	POVPREČNI NETO OD								
			RV1-85	RV1-86	R86/P	R86/85	P-86	RV1-85	RV1-86	R86/P	R86/85	RV1-85	RV1-86	Indeks R86/85	P-86	RV1-85	RV1-86	R86/P	IND. R86/85	ŠTEV. P-86	RV1-85	RV1-86	RV1/85	RV1/86	Indeks R86/85
1.	Kmetijstvo Žalec	1.286.595	570.434	567.531	44	99	877.981	156.458	342.091	39	219	115.622	246.224	213	124.219	49.907	109.697	88	220	589	570	567	35.881	78.956	214
2.	Kmet. komb. Šmarje	530.712	259.163	244.689	46	94	251.824	58.856	133.542	53	227	44.120	96.363	218	86.359	41.317	99.510	115	241	243	259	244	30.972	71.806	232
3.	KZ Ilir. Bistrica	323.232	153.297	142.215	44	93	197.906	39.260	92.343	47	235	28.769	65.209	227	111.434	46.655	118.237	106	253	148	153	142	34.188	83.494	244
4.	KZ Drava Radlje	601.643	274.151	269.264	45	98	336.214	76.588	172.969	51	226	56.700	124.048	219	101.514	50.821	116.910	115	230	276	274	269	37.624	83.845	223
5.	Sadjarstvo Mirošan	69.888	33.048	34.820	50	105	48.362	9.530	22.476	46	236	7.023	16.281	232	125.943	52.507	116.758	93	222	32	33	35	38.694	84.577	219
6.	Vrtnarstvo Celje	227.605	104.503	98.615	43	94	131.250	25.685	52.040	40	203	18.625	36.745	197	105.168	44.904	95.574	91	213	104	104	99	32.561	67.484	207
7.	KZ Savinjska dolina	312.920	145.152	147.005	47	101	272.872	48.346	111.121	41	230	45.608	80.041	225	159.016	60.622	137.441	86	227	143	145	147	44.650	98.999	222
8.	KZ Slov. Bistrica	162.356	70.389	68.142	42	97	107.514	21.047	47.301	44	225	15.579	33.824	217	121.074	54.668	126.473	104	231	74	70	68	40.465	90.439	223
9.	Celjska mesna industrija	1.032.196	460.416	456.216	44	99	790.694	158.679	326.196	41	206	115.838	232.848	201	139.305	62.719	130.062	93	207	473	460	456	45.786	92.842	203
10.	Jata Zalog Ljubljana	1.099.230	514.336	559.104	51	109	741.725	151.278	416.759			109.786	294.198	268	123.374	53.531	135.664	110	253	501	471	512	38.849	95.768	247
11.	Mlekarna Arja vas	665.440	296.937	319.528	48	108	343.414	94.383	211.957	62	225	68.671	149.629	218	93.829	57.780	120.808	129	209	305	297	319	42.993	85.283	198
12.	Hmezad Export-import	265.189	119.067	116.863	44	98	201.918	41.930	85.172	42	203	30.947	61.363	198	137.922	64.064	132.357	96	207	122	119	117	47.283	95.358	202
13.	Strojna Žalec	624.624	284.902	296.803	48	104	524.950	95.225	213.048	41	224	70.663	154.263	218	152.957	60.750	130.424	85	215	286	285	297	45.080	94.437	209
14.	Minerva Zabukovica	393.120	192.192	192.192	48	100	277.000	57.842	137.412			43.114	99.747	231	128.241	54.775	130.125	101	238	180	176	176	40.828	94.457	231
15.	Gostinstvo-turizem	555.825	251.283	250.283	45	100	388.918	68.253	142.547	37	209	50.474	103.029	204	127.097	49.441	103.671	82	210	255	251	250	36.562	74.930	205
16.	Agrina Žalec	917.280	340.113	365.032	40	107	531.031	104.554	268.372	51	257	77.232	193.331	250	105.363	55.911	133.685	127	239	420	340	365	41.301	96.304	233
17.	Hmezad Inženiring	28.938	3.865	11.149	39	288	31.893	1.919	12.570	39	655	1.419	8.995	634	204.442	87.227	207.769	102	238	13	4	11	64.500	148.678	231
18.	Skupne službe SOZD	181.272	88.250	83.962	46	95	181.242	34.333	78.617	43	229	25.354	56.590	223	181.970	70.936	170.167	94	240	83	88	84	52.384	122.489	234
19.	Interna banka, HKS	109.200	47.427	47.030	43	99	74.816	15.638	41.283	55	264	11.561	29.764	257	124.693	60.495	159.702	128	264	50	47	47	44.723	115.141	257
Skupaj:		9.387.267	4.208.921	4.270.440	45	101	6.311.524	1.259.804	2.907.816	46	231	927.105	2.082.492	225	122.430	54.483	123.733	101	227	4.296	4.146	4.205	40.098	88.625	221

PLAČEVANJE SVOBODNE MENJAVE MED DVEMA OGNJEMA

Kdaj in s kakšnim izidom se bo končal spor med Celjsko mesno industrijo in skupnimi službami Hmezada, je seveda še veliko vprašanje. Ta organizacija je pred enim letom začela odklanjati plačevanje svobodne menjave dela in tako skupnim službam dolguje okoli 7 milijonov dinarjev oziroma še enkrat več zaradi obresti. Vso zadevo je vzela v roke tudi notranja arbitraža Hmezada in kljub temu, da je v celoti podprla zahtevo skupnih služb, do sredine avgusta, Celjska mesna industrija še ni plačala niti dinarja. Očitno je torej, da bo spor v končni fazi obravnavalo pristojno sodišče. Kje so torej vzroki za takšno ravnanje te organizacije, ki je pravzaprav skregano s pravili temeljnih samoupravnih aktov. Kajti po samoupravnem sporazumu o združitvi v sozd in o svobodni menjavi dela se je vsaka članica obvezala, da bo tudi spoštovala odločitve znotraj sistema.

Zakaj je do te problematike sploh prišlo, kako naj bi se rešila, smo se pogovarjali s Slavkom Košeninom, podpredsednikom sozd Hmezad in vršilec dolžnosti, direktorjem Celjske mesne industrije Vladom Jurančičem.

O tem, kaj so skupne službe opravile in naredile za to organizacijo in zakaj je zahtevek utemeljen, je povedal Slavko Košenina tole:

Ocenjujemo, da so strokovne službe zadovoljivo opravile naloge, za katere smo se dogovorili. Lani je bilo delovanje le-teh usmerjeno v odpravljanje slabosti v Hmezadu, oziroma sanacijo delovnih organizacij, ki so poslovale z izgubo. V akciji za pokrivanje izgub smo morali pridobiti nad milijardo dinarjev sredstev pod ugodnimi pogoji.

Za Hmezad smo kupili računalnik, ki je po mnenju strokovnjakov kakovosten.

Poleg skupnih nalog, smo v skupnih službah sestavljene organizacije opravili še vrsto del samo za Celjsko mesno industrijo. Dogovorili smo se za prerazporeditev 130 milijonov selektivnih kreditov namenjenih za pitanje živine. Ta denar je bil prvotno namenjen za druge organizacije sozda.

V delo so se vključevale proizvodna in komercialna koordinacija, tako da so si prizadevali za povečanje staleža govedi za boljšo kakovost. Komercialna koordinacija je izdelala skupne plane za proizvodnjo in klavnico. Služba razvoja je posebej za to organizacijo izdelala predlog energetske rešitve, za zmanjšanje porabe elektrike. Ta prihranek znaša dvajset odstotkov končne obremenitve oziroma 50 odstotkov celotnega prihranka.

Prav tako smo veliko naredili za zagotavljanje pravne varnosti. Pri tem je predvsem pomembno, da se pravna služba vključi, še preden pride do spornega razmerja. Kajti že pri sklepanju poslov bi lahko odpravili tveganja, ki bi lahko v končni fazi negativno vplivala na poslovanje. Menim, da se je ta služba aktivno in pošteno vključila v reševanje problema, ki je nastal zaradi nedovoljenega dviga cen. Edino, kar lahko še storimo, je to, da službo še bolj vključimo pri sklepanju poslov. Že s takšnim sodelovanjem bi lahko v celoti pokrili delovanje strokovnih služb Hmezada.

Računalniški center je delal obdelave, skladno s programom. Za Celjsko mesno industrijo so izdelali še posebne programe, poleg rednih ob-

delav.

Navedel sem le nekatere naloge, ki so jih skupne službe opravile za članice in še posebej za to članico Hmezada. Zato je komisija za svobodno menjavo ocenila, da so bile naloge kakovostno opravljene in je zato njihov učinek pozitiven. Lahko omenim še to, da so bile v preteklem obdobju v skupnih službah izvedene naloge za sanacijo Celjske mesne industrije, financirali smo klavno linijo, prebiralni stroj v hladilnici, in nemoteno financirali proizvodnjo in poslovanje preko interne banke Hmezada. Takrat, ko je bila organizacija v težavah, smo izkazali solidarnost pri izplačevanju osebnih dohodkov.

Reprocelota ni zaključena.

Vlado Jurančič, vršilec dolžnosti direktorja v Celjski mesni industriji pa je o vzrokih za neplačevanje svobodne menjave dela povedal naslednje:

Naša delovna organizacija se je lotila obsežne sanacije na komercialnem, tehničnem in surovinskem področju.

Pri surovinski ni bilo ustreznih rezultatov, denar je bil naložen, vendar nismo uspeli zagotoviti ustrezne kakovosti. Lani se je zadeva zato precej zapletla, kajti skupne službe so bile vselej na strani proizvajalk, ki hočejo priti do dohodka kar po bližnjici. Celjska mesna industrija je lani v živinorejo vložila 170 milijonov dinarjev in ta denar bi moral prinesiti določeno akumulacijo. Lani v klavnico nismo dobili toliko govedi kot bi jih morali in ob inventuri smo ugotovili, da je določen odstotek telic obrejenih, poleg tega je primanjkovalo število govedi. Ugotovili smo, da konverzijsko pitanje ni ustrezno urejeno, saj so proizvajalci – rejci redili le majhno število.

Najbolj nas je lani obremenjevala likvidacija prašičereje v Kmetijskem kombinatu Šmarje. Zahtevali so pokol nedopitanih prašičev, skupne službe pa niso reagirale. Lahko rečem, da je naša akcija prinesla tudi pozitivne rezultate, saj se je kakovost govedi na farmi v Žepini izboljšala, prav tako konverzijsko pitanje.

Negativni rezultati so ostali samo še v prašičereji. V sestavljeni organizaciji bi se v bodoče moral spremeniti odnos do živinoreje. Odnose v reproverigi bi morali urediti bolj strokovno, do sedaj pa so se vedno zagovarjale proizvajalke. Organiziranost bi morala biti podobna kot je v hmeljarstvu. Strokovnjaki bi morali biti koncentrirani na enem mestu in tako naj bi vodili strokovni del reprocelote. Sedanja organiziranost je takšna, da so ti ljudje razpršeni po delovnih organizacijah in vsak zagovarja samo ozke interese. Tako trdim, da bi imela boljše rezultate celotne reproverige in mi nikoli nismo gledali problematike tako ozko, da bi si prizadevali samo za boljše rezultate Celjske mesne industrije. Vodstvo sozda bi moralo razmisliti, ali so naši cilji sprejemljivi za Hmezad kot celoto, in če so, potem bi jih morali podpreti.

Prav tako smo nezadovoljni s posameznimi deli uvajanja avtomatske obdelave podatkov v sestavljeni organizaciji. Le-to je prepočasno in v naši organizaciji smo se odločili, da moramo imeti urejeno avtomatsko obdelavo do konca prihodnjega leta. Zato si bomo usposobili ustrezne delavce za to področje in denar za drugo fazo projekta bomo plačali le, če bo računalniški center sposoben to omogočiti, v nasprotnem primeru se bomo odločili za manjši sistem. Od svojih ljudi zahtevamo veliko, prav tako pa od drugih v Hmezadu. Nikoli nismo trdili, da denarja ne bomo dali, v končni fazi pa vedno zahtevamo rezultate.

Marjana Natek

24. DAN HMELJARJEV

Letos bolj domiselno in sproščeno

Hmeljarski tehnologi Slovenije so v petek, 8. 8. ob idiličnem Braslovškem jezeru razpravljali o nalogah letošnjega muhastega vremena, o zadnjem boju zoper sušo in škodljivce pred obiranjem, o obiranju in pripravi na sušenje in veliki skrbi, ki naj spremlja ti dve opravili.

Poslovna skupnost za hmeljarstvo in Kmetijska zadruga Savinjska dolina sta letos priredili v hmeljarskem domu v Žalcu družabni večer v počastitev dneva hmeljarjev. Za novega hmeljarskega starešino so imenovali Emila Pintarja iz Ložnice, za spremljevalko pa brhko Manco Kuder iz Levca. Zaslужnim hmeljarjem in zmagovalcem tekmovanja za visoke pridelke hmelja so podelili priznanja.

Stari in novi hmeljarski par

Visok in kvaliteten donos hmelja 1985

Najboljši

Savinjski golding

1. mesto Martin Krajnc, Kapla, TZO Tabor, I. in II. kvaliteta 100 %, 2.066 kg/ha;
2. mesto Ivan Dimec, Podlog, TZO Šempeter, I. in II. kvaliteta 100 %, 2.065 kg/ha;
3. mesto Maks Vasle, Založe, TZO Polzela, I. in II. kvaliteta 100 %, 2.006 kg/ha.

Aurora

1. mesto Ivan Povše, Podlog, TZO Šempeter, I. in II. kvaliteta 100 %, 3.027 kg/ha;
2. mesto Marinka Kralj, Ložnica, TZO Gotovlje, I. in II. kvaliteta 99,7 %, 2.939 kg/ha;
3. mesto Ivan Ribič, Zg. Roje, TZO Šempeter, I. in II. kvaliteta 100 %, 2.836 kg/ha.

Atlas

1. mesto Ivan Povše, Podlog, TZO Šempeter, I. in II. kvaliteta 100 %, 2.644 kg/ha;
2. mesto Peter Kač, Šešče, TZO Prebold, I. in II. kval. 100 %, 2.237 kg/ha;
3. mesto Viktor Napotnik, Podlog, TZO Šempeter, I. in II. kval. 100 %, 2.212 kg/ha.

Družbeni sektor in TZO:

1. mesto Emona KK Ptuj – TOZD »Dravsko polje«, 51,80 ha, I. in II. kvaliteta 99,8 %, 2.340 kg/ha;
2. mesto Slovin, KK Jeruzalem – Ormož – TOZD Poljedelstvo, 23,00 ha, I. in II. kvaliteta 99,2 %, 2.247 kg/ha;
3. mesto Hmezad Kmetijstvo Petrovče, Arja vas, 71,00 ha, I. in II. kvaliteta 99,6 %, 2.129 kg/ha.

Mladi godbeniki iz Šmihela na Avstrijskem Koroškem

PRIZNANJA ZA DOLGOLETNO USPEŠNO DELO V HMELJARSTVU SO PREJELI

Poldka JAGODIČ iz Prekope,
Stanko ZADNIK iz Čateža ob
Savi,

Franjo DELAKORDA iz Petrovč,
Ivo RAZBORŠEK iz Arje vasi,
Franc ŠKODNIK iz Orle vasi,
Jože PUNCER iz Spodnjih Gorč,
Štefka CIJAN iz Šešč,
Ivanka CIMPERMAN s Polzele,
Ivanka VADLAN iz Zakla,
Janez SERDONER iz TZO Šem-
peter,
Ivan JOŠT iz Gotovelj,
Danilo JESENİK iz Ojstriške
vasi,

Mato PAČANDI iz HMEZAD
KŽ TOZD Petrovče, PE Arja vas,
Danica JAKOPOVIČ iz HME-
ZAD KŽ TOZD Petrovče, PE Šmar-
jeta,

Franc FRAJNKOVIČ iz Emona
KK Ptuj DSSS,
Franc OSTROŠKO iz EMONA

KK Ptuj TOZD Dravsko polje, Kid-
ričevo, PE Turnišče,
Vinko LIKEB s Podgore, Šmart-
no ob Paki,

Rašid HUSIČ iz ZKZ Mozirje,
Ivan LESKOVAR iz SLOVIN
KK Jeruzalem, TOZD Kmetijstvo,
Franc KRAMER iz KK Šmarje
pri Jelšah, TOZD Kmetijstvo Koz-
je,

Anton VINDER iz Šentjerneja,
Antonija HERBST iz MERCA-
TOR KK Sevnica, DE Loka pri Zi-
danem mostu,

Martin LEŠNIK iz Pristave,
Mijo ZLATAREK iz HMEZAD
KŽ TOZD Latkova vas, PE Braslov-
če,

Andrija HRŽENJAK iz HME-
ZAD KŽ TOZD Latkova vas, PE
Tabor,

Agica KRANJEC iz HMEZAD
KŽ TOZD Latkova vas, PE Kaplja
vas.

Med dobitniki priznanja je tudi Ivanka Cimperman s Polzele. Priznanje ji je podelil predsednik skupščine Poslovne skupnosti za hmeljarstvo Slovenije inž. Martin Vižintin

načrtovali so prikaze, program cen-
tralne prireditve v Braslovčah, ši-
vali obleke, tiskali velike vpadljive
plakate in letake, sestavljali pro-
gram objav po radiu in časopisih,
kovali značke... Vsi smo živeli za
naš največji praznik. Zato so bili
dobri programi in številni obiski, ki
je presegal tudi število 20.000.

To sem povedal zato, ker bo pri-
hodnje leto že 25. dan hmeljarjev in

želja hmeljarjev je, da bi ga obhajali
nadvse slovesno s stanovskimi,
kulturnimi in športnimi prireditva-
mi. To bomo najlažje dosegli, če se
bodo organizatorji združili, združili
sredstva in tako v teh kriznih časih
manifestirali enotnost, ljubezen in
pripadnost grenki roži, ki je dala
razcvet Savinjski dolini.

Turistično društvo Braslovče je v
soboto organiziralo odbojarski
turnir, popoldne pa odprlo razsta-
vo kmetijske mehanizacije SIP
Šempeter. Na prireditvenem pro-
storu je bila zelo dobro obiskana v
čudoviti noči zabavna prireditev s
plesom.

Nedeljsko popoldne je kljub
hudi vročini privabilo številne gos-
te. Že tradicionalni program so os-
vežili pihalna godba iz Šmihela na
Avstrijskem Koroškem in zelo do-
miselno urejeni prikazi iz hmeljar-
stva. Pozornost številnih obisko-
valcev sta pritegnila prikaza spret-
nosti službenih in športnih psov
Kinološkega društva Žalec in delo-
vanje kmetijskih strojev SIP.

Spremljal sem vseh 24 dnevov
hmeljarjev in pri številnih aktivno

sodeloval pri organizaciji in izved-
bi, spremljal njih razvoj in težave.
Vedno sem oznanjal želje prvih or-
ganizatorjev in savinjskih zanesen-
jakov, ki so ob prvih dnevih hme-
ljarjev načrtovali razvoj hmeljar-
ske noše tako za starešine kot za
dekleta in žene. Zato je bilo razve-
seljivo, da so prvi starešine imeli
tudi do 15 in več spremljevalk v
domiselno krojenih oblekah z ve-
zenimi ornamentmi hmelja, da so iz-
med teh številnih brhkah deklet vo-
lili hmeljarsko princesko. Tudi v
povorki je sodelovalo do 30 prika-
zov. Namen je bil dopolnjevati
zbirko hmeljarskega muzeja. Ško-
da, med tem časom je marsikaj od-
šlo v pozabo. Takrat – pred 20 leti
je mesec dni in več pred dnevom
hmeljarjev zanj živela cela dolina:

Plan dovoza hmelja letnika 1986

PREVZEM V ŽALCU

1. Hmezad TZO Šempeter
2. Hmezad TZO Gotovlje
3. Hmezad TZO Prebold
4. Hmezad TZO Petrovče
5. Hmezad TZO Polzela
6. Hmezad TZO Trnava
7. Hmezad TZO Braslovče
8. KZ Slovenj Gradec
9. Hmezad Kmetijstvo Šmarje pri Jelšah
10. PP Kozjak »Ragoza« Hoče
11. Agrokombinat Maribor Rače
12. Slovenija vino »Jeruzalem« Ormož
13. KZ Krka Novo Mesto
15. KZ Dravograd
16. KZ Dravograd
16. ERA Velenje-Šmartno ob Paki-Šoštanj
17. KZ Drava-Radlje

PREVZEM NA TERENU

- VZHODNO PODROČJE

- Hmezad Kmetijstvo Petrovče DE Arja vas
Hmezad Kmetijstvo Petrovče DE Šmarjeta-Vojnik
Kmetijska zadruha Celje
Merkator, Kmetijski kombinat Sevnica-Loka, Šentjanž
Agraria Brežice

PREVZEM NA TERENU - ZAHODNO PODROČJE

- ZKZ Mozirje
Hmezad TZO Vransko
Hmezad Kmetijstvo Latkova vas-Vransko
Hmezad TZO Tabor
Hmezad Kmetijstvo Latkova vas-Tabor
Hmezad TZO Braslovče
Hmezad Kmetijstvo Latkova vas Žovnek
Hmezad Kmetijstvo Petrovče DE Vrbje-Šempeter

PREVZEM NA TERENU MARI-BORSKI SEKTOR

- Hmezad Kmetijstvo Radlje ob Dravi
KZ Ruše
Kmetijski kombinat Ptuj TOZD Dornava, Turnišče, Pragersko
Ivan Pražnikar

Setev ozimnega žita - izbor sort

V naših naravnih in gospodarskih razmerah bi morali prav na vsaki njivi pridelati čim več ozimnega žita vsaj zadovoljive kakovosti; to pomeni, da bi se morali odločiti za intenzivno pridelavo. V sodobni intenzivni pridelavi ozimnega žita je ne le po časovnem zaporedju, temveč tudi po vplivu na količino in kakovost pridelka najpomembnejše pravočasno kupiti

V arjevaški mlekarni so pred tremi meseci začeli uporabljati napravo za analize mleka Milko scan, ki je ena od najsodobnejših te vrste pri nas. Z njo lahko avtomatsko ugotovijo odstotek tolašče v mleku, beljakovin in sladkorja. Dnevno opravijo okoli tristo analiz mleka, ki so osnova za plačevanje proizvajalcem hkrati so tovrstne analize mleka potrebne in koristne za proizvodnjo.

Tekst in foto: Marjana Natek

kakovostno seme bogato rodni, odpornih in rastnim razmeram prilagojenih sort. Le ob pridelovanju takih sort so namreč lahko učinkoviti tudi drugi agrotehnični ukrepi, kot so dobra priprava zemlje za setev, pravilna setev in še zlasti intenzivnejše gnojenje z dušikom. V novjšem času so jugoslovanski žlahtnitelji vzgojili več kot 100 sort ozimne pšenice in približno 15 sort ozimnega ječmena, ki so vpisane v jugoslovansko sortno listo. Te sorte so bolj ali manj razširjene na različnih območjih Jugoslavije, nekatere pa tudi v tujini. Dane talne in podnebne rastne razmere pa vplivajo na izbor sort za posamezna pridelovalna območja. Pri tem upoštevamo rezultate natančnih sortnih in makroproduktivnih poskusov ter izkušnje s pridelavo. Pri izboru pa upoštevamo tudi nekatere druge dejavnike kot sta ranost sort in višina slame posameznih sort.

Ranost posameznih sort je kot merilo pri izboru pomembna zlasti pri kombajniranju. Kombajn je veliko bolje izkoriščen, če požanjemo najprej rane sorte, potem pa poznejše. Pa tudi izgube zrnja ob kombajniranju so veliko manjše.

Sorto z daljšo slamo bo izbral tisti pridelovalec, ki potrebuje veliko slame za nastilj, čeprav sorte s krajšo slamo večinoma manj polegajo. Zelo intenzivne sorte s kratko slamo potrebujejo zelo skrbno agrotehniko, še zlasti pravočasno in strokovno pravilno zatiranje plevel ter gostejšo setev.

Izbor sort, ki bi bile popolnoma odporne proti nevarnim boleznim, bi pocenil in poenostavil pridelovanje žita, ker škropljenje s pesticidi ne bi bilo potrebno. Žal pa še nimamo sort, ki bi bile popolnoma

odporne proti najnevarnejšim žitnim boleznim, kot sta npr. pepelasta plesen in rjavenje plev. Zlasti v vlažnejših podnebnih razmerah, tj. v osrednji in zahodni Sloveniji, ne sejemo sort, ki so občutljive za te bolezni.

Nekatere sorte pšenice se dobro prilagajajo različnim podnebnim razmeram, so plastične kot pravimo - nekatere so primernejše za sušna območja, nekatere pa za vlažna. Plastične so sorte: lonja, zagrebčanka 2, balkan, jugoslavija in žitnica.

Med sortami, ki jih priporočajo v Sloveniji je v skupini ranih sort s krajšo slamo nizija, medtem ko ima novosadska rana 2 daljšo slamo. Med srednjeranimi sortami imajo nižjo slamo: barajka, lonja, mačvanka 2, zagrebčanka 2 in žitnica, višja slama, ki ne plega je značilna za sorto balkan. Srednje rani sorti z daljšo slamo za slabe rastne razmere, sta resnici marinka in banija, ki je intenzivnejša. Srednje pozna sorta s krajšo slamo je zvezda, višja slama, ki ne plega pa je značilna za sorte jugoslavija, una in zelenogora.

Sort ozimnega ječmena je manj. Priporočamo večvrstne ječmene novosadski 27, robour (izg. robur) in ager (izg. ažer). Med sortami ozimne rži daje zelo dobre pridelke poljska sorta danko.

Čeprav se strno žito ne izrodi tako hitro kot npr. krompir, je gospodarno, če vsako leto znova poskrbimo za potrjeno, prečiščeno, razkuženo in v laboratoriju pregledano seme.

Doma, na kmetiji pridelano seme je pogosto pomešano, zaradi pomanjkanja primernih strojev slabo prečiščeno in slabo razkuženo ter slabše kalivosti. Vsakoletni nakup

Hmelj v avgustu

AGROTEHNIKA:

Z ozirom na vremenske razmere in čas napeljave poganjkov so hmeljišča savinjskega goldinga zelo neizenačena v generativnem razvoju. Zaradi tega je treba vrstni red obiranja prilagajati razvoju. Hmeljišča, ki so bila 28. julija 80-100 % v storžih, so bila zrela že 15. avgusta.

Cas začetka obiranja je različen po **področjih**. Vzhodna Slovenija in Dolenjska imata prednost v razvoju pred Savinjsko dolino, kasnije pa Zgornja Savinjska dolina, Koroska in Dravska dolina. Tudi v Savinjski dolini ima zahodni del prednost pred vzhodnim.

Večjih padavin ni bilo, temperature so bile visoke, zato je hmelj prisilno zorel. Zato smo pričeli z **obiranjem prej**, kot smo bili vajeni zadnja leta. Najprej smo obirali šibke nasade SG (v Zah. Savinjski dolini 15.-16. 8.), normalno razvite 18. 8.

Kjer so možnosti, so zalivali hmeljišča s polno močjo 20 do 25 mm v turnusu.

Namakanje hmelja. Kaj pa drugih poljščin?

kakovostnega semena omogoča hkrati tudi hitrejšo izmenjavo starejših sort z novimi, izboljšanimi.

Vsako leto se dogaja, da tik pred setvijo zmanjka semena najboljših sort, zato morajo pridelovalci bodisi kupiti seme slabših sort, bodisi poseči po doma, na kmetiji pridelanem zrnju; ne prva ne druga rešitev nista dobri. Tem težavam se izognemo s pravočasnim nakupom kakovostnega semena.

Franc Beričič

Učenje je kakor veslanje proti toku.

Takoj, ko ga prekineš, nazaduješ.

MED ČEBELARSKE ZADRUGE V IZVOZ

Odkar je Hmezadova Mlekarna v Arji vasi priključila Čebelarstvo zadrugo, so dosegli pomembne rezultate pri odkupu in izvozu medu. V prvi polovici leta so odkupili nad šestnajst tisoč kilogramov medu, kar je trikrat več kot v enakem obdobju lani. Velik delež tega so izvozili, skoraj 200 tisoč kilogramov, kar pa je prav tako dvakrat več kot lani. Tako bodo z lahkoto dosegli letni plan izvoza, ki je 400 tisoč kilogramov. V Čebelarstvu zadrugi, oziroma delovni enoti arjevaške mlekarne so letos povečali še proizvodnjo čebeljih izdelkov: cvetnega prahu, matičnega mlečka, propolis tinkture in kolekcije Gellee Royale. V prvi polovici leta so pripravili za tržišče 57 tisoč izdelkov te vrste in pri tem dosegli zavidljivo desetkratno povečanje. Kot napovedujejo, se jim tudi pri teh izdelkih obetajo izvozni posli.

Čebelarstvo zadruga bo v prihodnjih letih dobila vse potrebne prostore v stari mlekarji v Medlogu. Že sedaj te prostore obnavljajo, vendar za temeljitejšo obnovo primanjkuje denarja. Zato so opravili najnujnejša dela. Obnovili so streho in ta naložba je bila vredna 20 milijonov dinarjev. Tako ima Čebelarstvo zadruga v stari mlekarji svoje skladiščne prostore. Po dokončni obnovi bo imela ta organizacija v njih trgovino lastnih proizvodov, oziroma diskontno prodajalno mlečnih izdelkov, trgovino za oskrbo čebelarjev in skladišče sirov ter ostalega trgovskega blaga.

Marjana Natek

SPREMEMBE ZAKONA O VARSTVU PRI DELU

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu pri delu določa, da morajo imeti delavci v službah za varstvo pri delu visoko ali višjo izobrazbo ustrezne smeri in strokovni izpit. Zastavlja se vprašanje, kako zadovoljiti tem zahtevam v primeru, ko je v organizaciji združenega dela v službi za varstvo pri delu sedaj zaposleno večje število delavcev s srednjo izobrazbo, ki že več let opravljajo ta dela »profesionalno«?

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu pri delu res določa v 30. členu (nov. 24.a člen), da morajo imeti delavci službe za varstvo pri delu oziroma druge oblike organiziranega opravljanja strokovnih nalog s področja varstva pri delu visoko ali višjo izobrazbo ustrezne smeri in strokovni izpit po posebnih predpisih. Vendar pa je zakon upošteval tudi trenutno kadrovske situacije v organizacijah združenega dela. To pa na tak način, da je v predhodnih in končnih določbah dal možnost, da delavci v službah za varstvo pri delu, ki nimajo visoke ali višje izobrazbe ustrezne smeri, ne glede na določbo 24.a člena, tudi po uveljavitvi zakona še opravljajo strokovne naloge pod dvema pogoje-
ma:

– da je tak delavec ob uveljavitvi zakona opravljal naloge službe za varstvo pri delu ali druge oblike organiziranega opravljanja strokovnih nalog s tega področja in

– da ima opravljen strokovni izpit po dosedanjih predpisih.

Taka možnost je opredeljena v določbi 64. člena novele zakona.

TEKMOVANJE TRAKTORISTOV

V soboto 2. avgusta je bilo v Kapli traktorsko tekmovanje za območje celjske regije. Tekmovanje je organizirala KZ Savinjska dolina. Tekmovalo je 14 ekip mladih zadrušnikov in sicer iz: KZ Celje, ZKZ Mozirje, KK Šentjur, ERA Velenje TOK Kmetijstvo Šoštanj (dve ekipi), KZ Savinjska dolina Žalec TZO Petrovče (dve ekipi), TZO Polzela, TZO Šempeter (tri ekipe), TZO Tabor in TZO Trnava (dve ekipi); štiri kmetje iz TZO Šempeter in eden kmet iz TZO Petrovče, ter dve ženski iz TZO Šempeter.

Za najboljše rezultate se je skupaj potegovalo 35 tekmovalcev.

Tekmovanje je trajalo en dan in je obsegalo preskus znanja v oranju z dvobrazdnim plugom, preskus spretnostne vožnje z dvoosno prikolico za mlade zadrušnike in kmete ter preskus spretnostne vožnje z enoosno prikolico za ženske.

Tekmovanje ni zajemalo samo praktične spretnosti, temveč so morali tekmovalci opraviti tudi test za preskus teoretičnega znanja o poznavanju traktorja, kmetijskih strojev, njihovi oskrbi, cestnoprometnih predpisih, varnosti pri delu in še kaj.

Tekmovalci so tekmovali v vseh treh tekmovalnih disciplinah, pri končni oceni tekmovalca so upoštevani rezultati iz vseh treh tekmovalnih disciplin.

Med mladimi zadrušniki so bili najboljši:

Anton ŠPITAL iz Šoštanja, Alojz ROJNIK iz TZO Šempeter in Peter OCVIRK iz TZO Petrovče.

Najboljši v oranju so bili: Anton ŠPITAL in Brane VIDEČNIK iz Šoštanja ter Alojz Rojnik iz TZO Šempeter.

V spretnostni vožnji: Robert ARNŠEK iz TZO Petrovče, Anton ŠPITAL iz Šoštanja in Ciril TERGLAV iz TZO Šempeter.

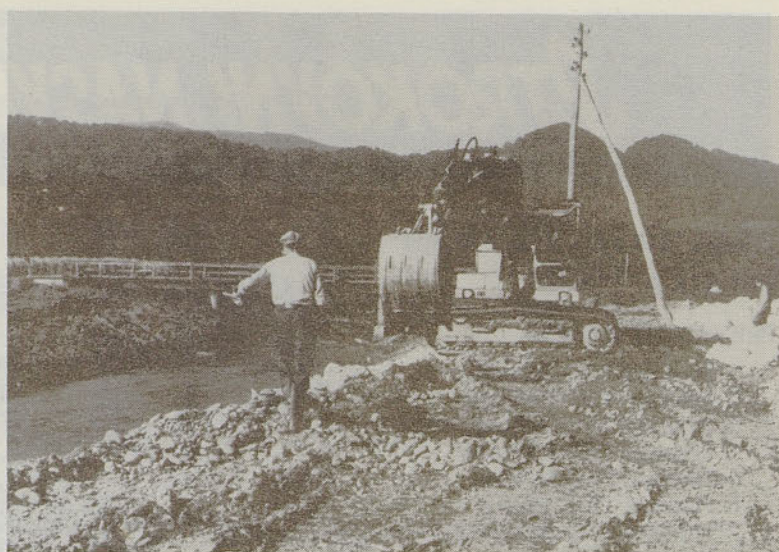
V teoriji pa Andrej KRAMAR iz TZO Petrovče, Alojz ROJNIK iz TZO Šempeter in Ciril TERGLAV iz TZO Šempeter.

Uvrstitev posameznih ekip je bila naslednja:

Šoštanj I, Petrovče I, Tabor, Šentjur, Šempeter I, Trnava I, Šempeter III, Petrovče II, Šempeter II, Celje, Šoštanj II, Mozirje, Trnava II in Polzela.

Kmetje so se uvrstili takole: Ivan POVŠE TZO Šempeter, Vinko ZUPAN, TZO Petrovče in Bojan ČETINA TZO Šempeter.

Prvo mesto pri ženskah je dosegla Majda KUNST iz TZO Šempeter.

Pred dobrimi petimi leti so se Hmezadove organizacije Kmetijstvo Žalec in Kmetijska zadruga Savinjska dolina lotile obsežnega programa urejanja kmetijskih površin na območju žalske občine. V ta sklop sodijo regulacije rek in potokov, izsuševanje in namakanje ter zložbe zemljišč. Prva faza, regulacija Bolske in ureditev namakalnih sistemov v okolici Latkove vasi in Šmatevža je že končana, prav tako tudi regulacija Bolske v Grajski vasi. Letos bo končano 1300 metrov regulacije tega vodotoka pri Taboru. S tem bodo zaključena pripravljala dela za izsuševanje 136 hektarjev površin na področju Čepelj, Tršce, Pondorja in Ojstriške vasi. Vrednost ureditve vodotoka je znašala 18 milijonov dinarjev in kot pravi v organizaciji Hmezad Inženiring, je celjski Nivo delo opravil kakovostno.

-mn

Novi prostori šmarske sirarne še vedno brez opreme

Vse dotlej, dokler v Mlekarni Arja vas ne bodo pridobili ustreznih sredstev za opremo nove šmarske sirarne, bo ta objekt ostal neizkoriščen, tamkajšnja proizvodnja sirov pa bo potekala v komajda še ustreznih prostorih. Novi so bili zgrajeni pred leti, potem pa zaradi znanih težav v tej organizaciji niso imeli denarja za njegovo opremo. Ta organizacija je investicijsko nesposobna in zato je dinar, ki ga

lahko namenijo za to naložbo, le pičel. Toda po sedanjih predračunih bi za ureditev sirarne potrebovali kar 550 milijonov dinarjev, tega pa brez širše družbene pomoči ne bodo zmogli. V primeru, da bi dobili denar, bi lahko naložbo dokončali do maja prihodnje leto. Tako se bo povečala proizvodnja sirov gauda, trapista in šmarskega roka, ki zaradi zastarele tehnologije niso tako kakovostni, kot bi sicer lahko bili. Z dokončanjem naložbe se bodo izboljšali delovni pogoji delavcev.

-mn.

30. tekmovanje traktoristov in 14. tekmovanje mladih zadrušnikov in žensk Slovenije je bilo v Pirničah pri Medvodah 29. in 30. avgusta. Na republiškem tekmovanju sta celjsko regijo zastopala mlada zadrušnika Anton ŠPITAL in Brane VIDEČNIK iz Šoštanja.

Franc Beričič

HMELJARSKI STAREŠINA

Emil Pintar

»Oče se je 1920. leta preselil na Ložnico pri Žalcu. Kupil je posestvo in se kljub temu, da je bil mizar, hitro oprijel hmeljarjenja kot večina Savinjanov, »Spominjam se, da smo imeli do 10.000 hmeljev. Precej nas je bilo doma. Zato delo v hmeljiščih ni delalo težav. Imeli smo 6 m² sušilnico in vedno prvovrsten hmelj. Gospodarsko poslopje s sušilnico nam je pogorelo 1964. leta. Ker sem bil v službi v Hmezad exportu in so mi nekateri očitali protekcionizem pri prevzemu hmelja, sem opustil hmeljarjenje in v novem gospodarskem posloju uredil pitališča za 13.500 piščancev,« je povedal za uvod novi starešina.

Polnih 31 let je bil v Hmezadu vsak dan s hmeljem. Od 1982. leta je v pokoju in kot dober kooperant sodeluje s Hmezadom.

»Malce sem bil presenečen, ko so prišli k meni s predlogom, da bi bil letošnji starešina. Po drugi strani pa se mi je to zdelo priznanje za moje dolgoletno uspešno hmeljarjenje in delo v hmeljarstvu.

Kaj vse mora znati hmeljar. Zato mora biti visoko kvalificiran, če že ne še višje izobražen.

Za kaj se boste zavzemali?

Tovariš Pintar: »Med trajanjem te častne funkcije bom povsod, kjer bom lahko in kjer me bodo voljni poslušati in upoštevati, zastopal hmeljarske interese.

Hmeljarstvu želim več družbenega priznanja in tudi več direktne strokovne pomoči, analiz... Pospesevalci postajajo vse preveč traktoristi, škropilci, po drugi strani pa so preobremenjeni z administracijo.

MLade želim vzpodbuditi in jim povedati, da kmet in hmeljar le pridobivata na veljavi in še bosta, da zato naj sledijo svojim očetom. Družba se vedno bolj zaveda, da je

odvisna od pridnega in pametnega kmeta. Pri tem pa imajo pomembno vlogo tudi kmečke žene.

Kmetje težimo k napredku. Danes ne gre brez mineralnih gnojil in zaščitnih sredstev, ki so odločno predraga.

Vsem kmetom, predvsem pa hmeljarjem želim zdravo in obilno letino ter obilo razumevanja v splošno zadovoljstvo!

Hvala za razgovor!

Urednik

POGOVOR O POLOŽAJU MLADIH NA VASI

V programu desetega srečanja mladih zadrušnikov Slovenije na Vranskem je bil tudi letos organiziran pogovor o položaju mladih na vasi. Pogovor je bil na sodobni Mešičevi kmetiji na Polzeli. Udeležilo se ga je okrog 50 mladih zadrušnikov z območja Slovenije, predstavnica Zadruške zveze Slovenije, predstavnik RK ZSMS, predsednik občinske skupščine, predstavniki občinskih družbeno političnih organizacij, predstavniki KZ »Savinjska dolina« Žalec, prof. dr. Dolfe Cizej, predstavniki tiska ter prijazni lastniki kmetije.

MLadi so se v pogovoru seznanili s tehnologijo živinorejske proizvodnje, hmeljarsko in perutninarsko proizvodnjo. Te tri proizvodnje so tudi glavne proizvodnje na kmetiji. Razgovor je bil združen z ogledom kmetije. Mladi fanje in dekleta so bili zelo navdušeni nad urejenostjo kmetije, mnogi pa so se med ogledom zanimali za novosti predvsem v živinorejski proizvodnji in, kar je zelo pozitivno, postavljali vrsto vprašanj tako gospodarjem kot predstavnikom zadruga. Po ogledu so predstavniki zadruga seznanili mlade še z organiziranostjo združenih kmetov v naši dolini, o medsebojnem sodelovanju kmetov in delavcev v KZ, podrobneje pa je upravnik TZO Polzela predstavil TZO, na območju katere je bil razgovor organiziran. Spregovorili smo tudi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju kmetov, o zdravstvenem zavarovanju in o porodniškem dopustu kmetic.

Kljub temu, da traja srečanje dva dni, menimo, da je program precej natrpan. Morda se je to najbolj izkazalo prav v tem razgovoru. Res so lahko tu še drugi vzroki, dejstvo pa je, da je organizator pričakoval tudi v pogovoru od mnogih mladih več zanimanja tako s strokovnega področja kot s področja socialne varnosti kmeta. Takšni razgovori, kot je bil ta na Polzeli, so za mlade prilike, ob katerih lahko dobijo pomembna napotila za svojo življenjsko pot, ki so si jo začrtali, ko so se odločili, da bodo kmetje. Organizator jim je to ob tej priliki omogočil z izborom kmetije in z vabljenimi predstavniki, mladi pa žal možnosti niso izkoristili v celoti.

Pavlina Glušič

Peter z mentorjem med muhami

MLADI ČEBELAR

To je moj panj

Često se srečujeva in vedno izmenjava več misli. Toda nikoli ni pogovora brez čebel. Nekako pred dvema letoma je začel razmišljati o čebelah. Pogovarjal se je z raznimi ljudmi in končno je našel pravega. Ludvik Tavčar, kurir na SOZD, je dober čebelar in kar strokovnjak na tem področju. Razpravljala, premlevala in kovala sta načrte. Peter Gominšek, ekonom interne banke, – o njem govorim – je kupil od Ludvika ličen čebelnjak, prvi panj pa od Ladislava Gmajnerja s ČZ. Tako je Peter postal lanskega maja čebelar. Doma pri mami v Grižah je ob sončen breg postavil čebelnjak in vanj 5 žnideršičev, poleg pa še 5 nakladnih panjev, dve družini ima v rezervi. Lep napredek do letošnjega avgusta.

»Prve napotke v čebelarjenje mi je dal Ladislav Gmajner in mi priporočil dobrega mentorja in čebelarskega strokovnjaka Ivana Golja iz Celja. Ivan mi je pomagal z literaturo, predvsem pa s praktičnimi nasveti. Veliko časa si vzame za mene in še menda za 7 mladih čebelarjev. Uvaja nas. In jaz sem mu za pomoč zelo hvaležen. Saj taka skrb in pomoč se skoraj ne da plačati. Vsak začetek je težak. Vse je predrago. Problem so razne bolezni in vedno agresivni škodljivci. Čebelarjenje se seli iz dolin v višje lege, ker je tam na travnikih, pašnikih in v gozdovih več paše in ni nevarnih škropiv. Letos sem prvič točil in bil z donosom zadovoljen.

Združitev čebelarske zadruga z mlekarno prinaša že prve koristne premike: organizirana je pospeševalna služba, ki jo bodo še okrepili, omogočena nabava raznih pripomočkov in materiala. Všeč mi je nji-

hova skrb za mlade čebelarje.« Tako Peter.

In kaj pravi mentor?

»Našim prednikom je bilo čebelarjenje skoraj sveto. Zavedali so se velikega pomena medu v prehrani in zdravju naroda. Danes čebelarjenje obravnavamo kot velik luksuz.

Na Hrvaškem imajo v vladi več čebelarjev, kar se pozna med čebelarji.

V Lukovici smo gradili v republiškem merilu čebelarski dom in načrtovali izobraževanje in propagiranje. Zmanjkalo nam je sredstev in lepi načrti so padli v vodo. Dom smo dali v najem SLO.

Z mladimi čebelarji imam izredno veselje. Uvajam jih v čudovit svet čebel in učim vseh večšin modernega čebelarjenja. Peter je zelo vnet čebelar. Njegovi uspehi so mi največje plačilo. Ima čudovito ženo – vneta čebelarka. Ne bom pozabil dogodka pri njihovem čebelnjaku, ko je ljubko rekla: »To je moj panj!«

Vy

NOVO ZA DIABETIKE IZ BAYERJA

Odslej si bodo sladkorni bolniki lahko merili vsebnost sladkorja v krvi sami z najnovejšim Glucometrom II. Strokovnjaki so ga ocenili »odlično«. Priprava je žepnega formata. Kako deluje? Stopnjo sladkorja v krvi izmeri v 50 sekundah. Bolnik nanese kapljico krvi iz prsta na obe strani preizkusne pasice »GlucoStix«, po 30 sekundah kri rahlo zbršne, pasico vloži v merilnik, ki pokaže po 20 sekundah točno stopnjo sladkorja. To je vse. Podrobnejša navodila dobite pri Bayer Diagnostic + Electronic GmbH, Steinerstrasse 15, 8000 München 70.

Vy

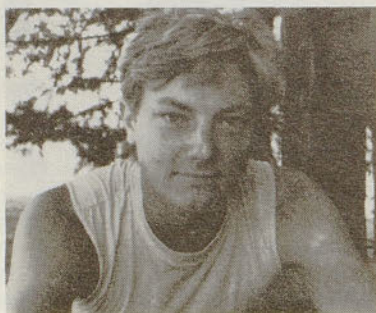
AKTIV MLADIH ZADRUŽNIKOV TABOR

Tam, kjer je volja, je tudi pot.

Med najbolj delovne aktivne mladih zadrušnikov sodi taborski, ki je bil ustanovljen pred tremi leti. V tem času so poželi številne pomembne uspehe, letos pa so si s sodelovanjem na raznih prireditvah ustvarili pravo zbirko zmag in dobrih uvrstitev. Pred slabim letom je krmilo aktiva prevzel Matjaž Lesjak iz Šmiklavža pri Taboru. Kljub obilici dela, ki ga imajo na lepo urejeni kmetiji, katere nasledstvo bo prevzel, vedno najde čas za delo v aktivu.

Kmečko mladino je treba pritegniti, trdi Matjaž, tako da v aktivu vidijo smisel delovanja. Takole pravi:

»Pri organizaciji sodelujem, vendar le toliko, da razdelim naloge oziroma zadolžitve. Mladi tako vidijo, da so sposobni sami veliko narediti, to pa je tudi nadaljnja vzpodbuda za delo.«

O doseženih uspehih mladih Taborjanov je povedal naslednje:

»Letos smo sodelovali na športnih prireditvah, ki jih je organizirala občinska konferenca ZSMS. To je bilo merjenje moči v smučanju, namiznem tenisu, košarki, odbojki in malem nogometu. Dosegli smo dokaj dobre rezultate in slabši kot tretji nikoli nismo bili. Na žalski noči smo sodelovali tudi v Delovih in Kompasovih igrah, kjer smo pripomogli k zmagi nad gosti iz Viniče. Že drugo leto smo zastopali žalsko občino na kvizu Mladi in kmetijstvo, kjer smo se dokaj dobro uvrstili.

Na prazniku hmeljarjev smo bili ocenjeni kot tretja najboljša skupina, hmeljarska opravila smo prikazali s starimi traktorji, opozorili pa smo tudi na stranske posledice škropljenja.«

Kot je povedal Matjaž Lesjak, problemov z denarjem nimajo. Temeljna zadružna enota jim priskoči na pomoč vselej, ko potrebujejo tovrstno pomoč. Poleg tega pa si večino zaslužka pridobijo kar sami z družabnimi prireditvami.

Na sestankih trideset članskega aktiva mladih zadrušnikov je vedno prisotnih vsaj polovica. Kadar pa je še družaben večer, se sestanka udeležijo vsi. To je najbolj preverjen recept, da mladi pridejo in tudi potem, ko je potrebno zavihati rokave, to storijo brez težav.

Čeprav so z delovanjem mladih v Taboru lahko povsem zadovoljni, je precej negotovanja povzročilo medobčinsko tekmovanje v oranju. Dosegli so tretje mesto, toda, da je ekipa sploh lahko tekmovala, so morali plačati. Takole pravi njihov predsednik: »Zato, da smo lahko tekmovali, smo morali plačati pet

tisoč dinarjev, za uvrstitev smo potem dobili tri tisoč dinarjev. Podobne stvari se ne bi smele več dogajati, kajti tako ne bo mogoče pridobiti tekmovalcev, ki so se pred tem pripravljali doma. S tem so trošili gorivo in traktorje in seveda dragoceni čas.«

-mn.

SPOMINI

»Takoj po končani vojni smo bili določeni med obiranjem hmelja v kontrolo mernikov – škafov za merjenje hmelja. Hodili smo po hmeljiščih in spremljali merjenje. Živo se spominjam dogodka na neki njivi v Petrovčah. Martin Vučar je naletel na mnogo prevelik pleten mernik. Nekaj časa je opazoval kmeta, ki je na vozu nasipal v škafe še visoke kupe, da je hmelj letel še mimo. Obiralci so negodovali, a kmet je zelo slabo meril naprej. Tinu je prekipelo. Stopil je na voz, vzel škafo in v zadovoljstvo obiralcev stopil vanj in mu izbil dno ter ga vrgel z voza. To je gospodarja izužilo.

Kmalu za tem je Hmeljna komisija po načrtu tov. Žoharja pri Emajlirani v Celju naročila 30-litrske mernike iz aluminija samo za merjenje hmelja. Vzorec mernika sva z inšpektorjem kontrole meril iz Celja nesla v Beograd. S seboj sva vzela tudi hmelj, da sva jim pokazala, kako merjenje poteka. Vzorec sva morala pustiti v Beogradu. Mernik je financiral Hmezad. Ko je zgorela stara hmeljarna, je z njo zgorelo tudi veliko mernikov. Še sreča, da smo jih že prej veliko razdelili med hmeljarje.

Franc Smukovec

IZŠLO V URADNIH LISTIH

SRS

V Ur. l. SRS 25/86 so objavljene spremembe in dopolnitve Zakona o varstvu pri delu, ki veljajo od 7. 7. 1986 dalje. OZD so dolžne v šestih mesecih, to je do 7. 1. 1987 urediti varstvo pri delu v skladu z določbami zakona.

- 0 -

V Ur. l. SRS 29/86 je objavljeno navodilo Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano o tem, kdaj se šteje, da obdelovalec ravna kot dober gospodar, ter Navodilo za izvajanje komasacij kmetijskih zemljišč.

V istem Uradnem listu je objavljen tudi Samoupravni sporazum o štipendiranju v občini.

- 0 -

V Ur. l. SRS 31/86 je objavljena uredba o urejanju posameznih razmerij in Zakona o gozdovih; Pravilnik o gozdnem redu ter Pravilnik o ukrepih za preprečevanje škodljivih posledic zaradi ostankov zdravil v surovinah in proizvodih živalskega izvora.

SFRJ

V Ur. l. SFRJ 24/86 so objavljene spremembe Pravilnika o kakovosti zaklanih prašičev in kategorizaciji svinjskega mesa.

SLUŽBA PRAVNE POMOČI TUDI V SOZD HMEZAD?

S tem prispevkom želimo v glavnih potezih predstaviti zamisel o oblikovanju Službe pravne pomoči v okviru SOZD Hmezad in dosedaj opravljene aktivnosti za uresničitev te zamisli. Za članice SOZD Hmezad, ki bodo pristopile k ustanovitvenemu sporazumu, bo podrobnejša in obširna informacija skupaj z osnutkom tega sporazuma pripravljena v začetku meseca septembra (ta prispevek je bil oddan v tisk 15. 8. 1986).

ZAKONSKA UREDITEV

Zakonsko podlago za ustanovitev in delovanje služb pravne pomoči predstavljata Zakon o združenem delu in slovenski Zakon o pravni pomoči, ki materialno pravno ureja to področje. Zakon o pravni pomoči določa, da je pravna pomoč dejavnost posebnega družbenega pomena in obsega zlasti naslednja opravila in dejanja:

- dajanje pravnih nasvetov;
 - sestavljanje vlog v vseh pravnih postopkih;
 - sestavljanje listin o pravnih poslih in razmerjih;
 - zastopanje in zagovor pred sodišči, državnimi organi, organizacijami združenega dela in drugje;
 - izvrševanje drugih pravnih opravil in dejanj v skladu z zakonom.
- Z zgoraj navedenimi opravili se vrši odvetniška dejavnost.

Pravna pomoč se zagotavlja z organiziranimi oblikami pravne pomoči, ki so:

- službe pravne pomoči,
- delovne skupnosti odvetnikov,
- odvetniki posamezniki.

Službe pravne pomoči se oblikujejo kot delovne skupnosti ali ustanovijo kot delovne organizacije.

Na teh zakonskih osnovah lahko delavci, ki opravljajo opravila in dejanja pravne pomoči za organizacije združenega dela združene v sestavljeno organizacijo, oblikujejo službo pravne pomoči kot delovno skupnost. Namen oblikovanja službe pravne pomoči v organizaciji združenega dela je zagotavljanje organiziranega izvajanja pravne pomoči z vsemi opravili in dejanji, ki jih določa Zakon o pravni pomoči. Tukaj je potrebno pouda-

V Uradnem listu SFRJ 26/86 je objavljeno prečiščeno besedilo Zakona o kazenskem postopku.

- 0 -

V Ur. l. SFRJ 40/86 je objavljen Odlok o natančnejših pogojih za vpis pravice do opravljanja poslov zunanjetrgovinskega prometa v sodni register.

Objavljen je tudi seznam sredstev za varstvo rastlin, za katerega so nehala veljati dovoljenja za notranji promet.

- 0 -

V Uradnem listu SFRJ 42/86 je objavljena sprememba obrestne mere zamudnih obresti – od 26. 7. 1986 je obrestna mera zamudnih obresti za OZD 66 %.

Pravnik oddelek

riti, da nudijo pravno pomoč v službah pravne pomoči **odvetniki** in sicer jo nudijo združenim organizacijam, delavcem, kmetom in kooperantom. Gre za to, da lahko odvetniki nudijo pravno pomoč z vsemi opravili in dejanji na vseh področjih in vsakomur, ostali strokovni delavci, predvsem pravniki pa le delavcem v organizacijah združenega dela pri uveljavljanju njihovih na podlagi dela pridobljenih pravic.

Delo na pravnem področju pa seveda ne obsega le nudenje pravne pomoči. Pravno področje obsega vse naloge in opravila, ki se morajo opravljati po pravnih pravne stroke, za opravljanje teh nalog je potrebna pravna strokovna izobrazba. Vendar veljajo za opravila pravne pomoči še posebna pravila. Odvetnik in druga oseba, ki daje pravno pomoč, je pri dajanju pravne pomoči neodvisna in samostojna in jo daje v skladu z ustavo, zakonom in samoupravnimi splošnimi akti ter načeli socialistične morale. Odvetnik in druga oseba, ki daje pravno pomoč, je dolžna varovati kot tajnost, kar ji je zaupal tisti, kateremu daje pravno pomoč. Odvetnika vežejo pri njegovem delu tudi načela in pravila kodeksa odvetniške etike. In končno, tisti, ki nudijo pravno pomoč, so za svoje delo moralno in materialno odgovorni.

UREDITEV V HMEZADU

V okviru SOZD Hmezad je delo na pravnem področju organizirano v dveh oblikah in sicer preko pravnega oddelka v okviru delovne skupnosti SOZD in sekretarjev ter strokovnih služb pri članicah SOZD.

Strokovne službe pri članicah SOZD opravljajo naloge na splošnem, kadrovskem in socialnem področju, pomagajo pri delu samoupravnih organov in DPO, ipd. Pravni oddelek v okviru delovne skupnosti SOZD opravlja strokovne naloge na treh zaokroženih področjih in sicer na poslovno-pravnem področju, na samoupravno-pravnem področju in nudi pravno pomoč članicam SOZD pred sodišči in drugimi organi.

Hmeljar

Pravni oddelek tako kljub strokovnemu kadru ne more nuditi članicam SOZD in njihovim delavcem celovite pravne pomoči v smislu zakona, ampak lahko opravlja le strokovne naloge na pravnem področju. Pravno pomoč lahko nudi le v omejenem obsegu.

Od tod tudi izvira zamisel o oblikovanju službe pravne pomoči v okviru SOZD Hmezd.

PROJEKT ZA OBLIKOVANJE SLUŽBE PRAVNE POMOČI

Z namenom, da se opredelijo aktivnosti za uresničevanje te zamisli in določijo medsebojni odnosi med članicami SOZD ter »bodoče« službe pravne pomoči v okviru SOZD Hmezd, so delavci pravnega oddelka pripravili projekt z naslovom »Oblikovanje službe pravne pomoči v okviru SOZD Hmezd«. Projekt je prijavljen na pristojne samoupravne organe.

Plan projekta obsega naslednje aktivnosti:

- preliminarne aktivnosti,
- oblikovanje delovne skupnosti,
- izdelava zaključnega poročila.

Terminski plan projekta predvideva, da bi delovno skupnost oblikovali v mesecu oktobru, takrat bi članice SOZD pristopile tudi k ustanovitvenemu samoupravnemu sporazumu. Služba pravne pomoči bi z delom začela 1. 1. 1987, zaključek vseh aktivnosti je predviden s 31. 7. 1987.

V okviru preliminarne aktivnosti bodo sodelavci pri projektu posneli dejansko stanje na pravnem področju, opravili analizo dejanskega stanja, opredelili cilje, ki jih zasledujemo z oblikovanjem službe pravne pomoči in določili aktivnosti, ki so potrebne za oblikovanje delovne skupnosti. Rezultati preliminarne aktivnosti bodo pokazali, ali se pristopi k oblikovanju delovne skupnosti službe pravne pomoči ali ne.

Na osnovi že opravljenega dela pri izvajanju projekta lahko poudarimo predvsem dve bistveni ugotovitvi; namreč, da članice podpirajo oz. se strinjajo z oblikovanjem službe pravne pomoči in drugič, da obstoje v okviru SOZD Hmezd realne možnosti za to.

Oblikovanje in delovanje službe pravne pomoči je pogojeno predvsem s:

- strokovno usposobljenimi kadri,
- z urejenimi medsebojnimi odnosi s članicami,
- s primernim statusom službe pravne pomoči.

Menimo, da imamo v okviru pravnega oddelka in članic primerne kadre, ki tudi izpolnjujejo pogoje za vpis v imenik odvetnikov. Predvidevamo, da bomo morali za uspešno delovanje službe pridobiti vsaj še enega delavca – odvetnika.

Medsebojne odnose med članicami SOZD in službo pravne pomoči bo urejal poseben samoupravni sporazum. V njem bomo opredelili vrsto in obseg opravil pravne pomoči za članice, organiziranost službe pravne pomoči, osnove

in merila za pridobivanje celotnega prihodka in dohodka, odgovornost službe pravne pomoči za opravljanje del in drugo.

CILJI

Z oblikovanjem službe pravne pomoči zasledujemo naslednje cilje:

- zagotoviti večjo učinkovitost in uspešnost poslovnih stikov in varnost poslovnih interesov SOZD in njenih članic,
- zagotoviti kvaliteto in celovito pravno zaščito SOZD, njenih članic, delavcev in kooperantov,
- zmanjšati stroške za storitve pravne pomoči,
- doseči večjo pravno in socialno varnost delavcev.

Potrebno je zlasti poudariti cilje: zmanjšati stroške za storitve pravne pomoči. Največ dela pravni oddelek še vedno opravi v okviru zastopanja članic pred sodiščem. Članice plačujejo stroške tega zastopanja v okviru svobodne menjave dela. Ker delavci pravnega oddelka niso odvetniki, ne morejo stroškov svojega dela prigrasiti kot pravdne stroške članice, ki jo zastopajo. Če bi to lahko, se v primeru uspeha v pravdi stroški za zastopanje prevajajo na nasprotnika v pravdi. Ob nespornem dejstvu, da uspevamo v približno 80 % pravd, je prihranek več kot očiten. Po grobih ocenah ca. 7.000.000.– din.

Službo pravne pomoči sta oblikovala tudi podobna poslovna velika SOZD ABC Pomurka in SOZD Emona. Njihove izkušnje kažejo, da je bila odločitev več kot utemeljena.

Pri delu na projektu smo tudi ugotovili, da obstoječi program dela pravnega oddelka vsebinsko ustreza izraženim potrebam članic.

V prihodnje bomo morali s članicami spremeniti sistem komuniciranja in z vsako posebej pripraviti letni program dela, ki bo ustrezal njenim specifičnim potrebam. Bistven problem vidimo v spremembi poslovne miselnosti in strategije poslovnih struktur pri članicah. Prizadevali si bomo za uveljavitev spoznanja, da je vključevanje pravne stroke v tekoče poslovanje nujno in lastnost dobrega gospodarja. Kratkoročna je namreč usmeritev, da se odvetnika angažira šele v primeru spora, ko je posel že zavožen, itd. Tudi na tem področju so v SOZD Hmezd še skrite notranje rezerve. Pozitivni primeri aktivnega vključevanja pravnikov v poslovanje (Agrina) bi lahko bili vodilo tudi ostalim članicam SOZD.

Z oblikovanjem službe pravne pomoči želimo zagotoviti pogoje za preskok na nivo poslovnega upravljanja pravne pomoči. To pa je pogoj za doseganje zastavljenih ciljev.

Sodelavci pri projektu želimo, da bi članice SOZD svojo dosedanjo podporo nadaljevale tudi v oktobru, ko se bodo odločale za pristop k ustanovitvenemu sporazumu.

Marko Savinek, dipl. iur.

IN MEMORIAM

V Šentvidu pri Planini smo se 25. julija 1986 za vedno poslovili od našega nekdanjega dobrega sodelavca

Ivana GUČKA.

V našo organizacijo je prišel leta 1957 in se zaposlil kot računovodja na Polzeli. Takrat je bilo veliko pomanjkanje strokovnih delavcev za finančno področje, zato je bilo toliko bolj pomembna ne samo njegova velika pripravljenost za delo, ampak tudi pripravljenost pomagati in prenašati svoje izkušnje in delovne navade na sodelavce. Zaradi spremembe organiziranosti Hmezada se je le za kratek čas zaposlil v Zgornjesavinjski KZ Mozirje, vendar je čutil pripadnost Hmezadu in se že maja 1966 vrnil v Hmezd in sicer za računovodjo v takratni naš obrat v Braslovče, nato pa ob zopetni reorganizaciji v TOZD Kooperacija, ki je imela 11 poslovnih enot na območju občin Žalec in Celje. Pogoste spremembe organiziranosti kmetov in delavcev v zadrugi, specifičnosti združništva tudi v finančnem poslovanju in že sama narava dela na tem področju so zahtevale veliko znanja, natančnosti, doslednosti in vztrajnosti. Vseh teh vrlin Ivanu ni manjkalo. Z njimi in s tovariškimi odnosom do sodelavcev je premagoval vse napore in celo opogumljal sodelavce pri premagovanju težav za doseganje boljših rezultatov.

Kljub temu, da je imel Ivan izredno voljo do življenja, do dela, je bila bolezen močnejša, zato je bil leta 1976 invalidsko upokojen. Ta prehod je bil zanj izredno težak, zato nam je po svojih močeh še pomagal ob ustanovitvi TZO v KZ Savinjska dolina leta 1978 pri pomembnem delu na finančnem področju.

Tudi v poslednjih letih smo se ga njegovi bivši sodelavci pogosto spominjali, čeprav smo mu morda to premalo izkazovali. Saj niti slutili nismo, da ga bomo tako kmalu izgubili. Zahvaljujoč za vse, kar je pripomogel k razvoju združništva in za kar nas je s svojim znanjem in delom obogatil, se ga bomo vedno radi spominjali.

Sodelavci
KZ Savinjska dolina
Žalec

ZAHVALA

Ob nenadni in zame tako bridki izgubi mojega življenjskega sopotnika

Andreja LESJAKA

se najiskreneje zahvaljujem vsem, ki ste mi stali ob strani v najtežjih trenutkih. Zahvaljujem se vsem sorodnikom, sosedom, znancem in predvsem njegovim sodelavcem Hmezd Export-import za nesebično pomoč. Najlepša hvala vsem, ki ste njegov poslednji dom počitka zasuli s cvetjem in ga v takem številu pospremili na njegovi poslednji poti. Hvala govornikom Jožetu ZAGODETU in Tonetu VRHOVŠKU za ganljive besede zadnjega slovesa, kakor tudi patru Viktorju za izredno lep obred. Še enkrat hvala vsem, ki ste mi izrekli pisno ali ustno sožalje in mi stali ob strani v najtežjih trenutkih.

Žaluoja njegova Fanika in sorodniki

ZANIMIVOST

Najbrž je vsem znano, da funkcija vodilnega delavca ni nič kaj hvaležna. Manj znano pa je, da se tudi strokovnjaki ukvarjajo z razmišljanji o tem, kakšne kvalitete naj bi vodilni delavci imeli.

Po publikaciji Management Zeitschrift, št. 10, letnik 1978) povzemamo naslednji sestavek:

KODEKS ZA VODILNE DELAVCE

Kvaliteta močnega in vodilnega značaja se lahko opiše v obliki naslednjega kodeksa obnašanja:

1. ne lepe besede, temveč dejanja izkazujejo karakter. Podrejeni mora biti prepričani, da se lahko zaneše na svojega vodjo.

2. več pravic istočasno pomeni več dolžnosti,

3. znati je treba sprejeti resnico,

4. znati prenašati uspeh,

5. na neuspeh ne reagirati. Napa-

ke in krivdo v prvi vrsti iskati pri sebi,

6. izredna pravičnost in spoštovanje dostojanstva sodelavcev,

7. ne dajati obljub, ki niso resno

mišljene,

8. največja pozornost pred ova-

duštvom in osebnimi intrigami,

9. ne se krasiti s perjem sodelav-

cev,

10. opogumiti se za formalne odlo-

čitve,

11. pri odločitvah misliti na priza-

dete delavce,

12. pred nepopolarnimi ukrepi, ki

so nujni, nobene bojazni,

13. v primeru potrebe zavarovati sodelavca.

Sav. dolina = Savska dolina

Savinj. dolina = Savinjska dolina

Sav. dolina = Savska dolina

Savinj. dolina = Savinjska dolina

Sav. dolina = Savska dolina

Savinj. dolina = Savinjska dolina

Športniki in ljubitelji športa!
Dobimo se 27. septembra v športnem centru v Žalcu!

ŠPORTNE IGRE HMEZADA

V okviru prireditev ob 25-letnici Hmezada organizira Športno društvo ŠPORTNE IGRE HMEZADA.

Športne igre bodo v soboto, 27. septembra 1986 ob 9. uri na igrišču Športnega centra v Žalcu. Na igrah sodelujejo ekipe DO v sestavi SOZD Hmezada.

Športne igre bodo potekale v naslednjih panogah:

MOŠKI	ŽENSKÉ
mali nogomet	odbojka
kegljanje	namizni tenis
streljanje	streljanje
šah	kegljanje
košarka	

Organizacijski odbor:

Kristijan Bobovnik – predsednik,
Franc Žuža, Jože Jurak, Henrik Krušnik, Slavko Košenina.

Odbor za izvedbo tekmovanja:
Branko Bukovnik – predsednik,

Bojan Novak, Dušan Dimič, Anton Ajdič, Milan Lešnik, Naprudnik, Eva Orač, Založnik.

Vodja tekmovanja:

– mali nogomet: Branko Bukovnik ML, Jože Sorger ML, Ervin Maček ST;

– kegljanje: Ludvik Kačič GT, Milan Lešnik CMI, Štefka Štamper GT;

– streljanje: Mastnak MI;

– šah: Jože Hlade AG, Tone Gubenšek DSSS, Avgust Cverlin, CMI;

– košarka: Jože Jurak AG, Žarko Litera HM;

– odbojka: Ivo Farčnik KZ, Nuša Rojc DSSS;

– namizni tenis: Robert Mlinar DSSS, Eva Orač DSSS. SK

61 mleka dnevno, 50 zajcev, kure, 4 pse, 5 mačk, velik plastinjak za rože, sadike in krizanteme. Toliko imam vsega, da ni časa za dopust in menda tudi razlaga ni potrebna.

Odkimal sem in pri tem premišljeval, kako odhajajo nekateri naši ljudje v pokoj kot prerajeni in polni elana, zdravja in načrtov, drugi pa kot čista nasprotja. Slavica, sedaj pa še nekaj za slovo.

Na TZO Šempeter se je kolektiv pomladil. Med njimi sem se počutila čudovito. Lepo smo se razumeli. Zaradi kolektiva bi še rada delala. Toda odhajam zaradi skoraj preveč dela doma.

Ob slovesu želim vsem vse najlepše, obilo razumevanja in uspehov.

Če bomo kaj rabili od nove kooperantke in proizvajalke, se bomo oglasili.

»Dobrodošli!«

Lep pozdrav

Urednik

UMIRAJOČI GOZD

*Tisoč cvetja skoz' stoletja
in srebrnih strun žgolenja,
dajal gozd si za vasjo,
čuval skrbno divjad plaho!*

*Studenčki bistri neskajeni
napajali so, hranili te,
življenje tu v večni slogi,
v senci gozda teklo je.*

*Tolk' življenja, tolk' lepote,
dajal ni ob tebi še nikdo.
Zemlja je rodila, sama se gojila,
veter, burja močno sta čistila jo.*

*Zdaj pa veneš, toneš tiho,
vse manj žgolenja je in cvetja,
smrti plašč čez te se zgrinja.
Kdo kriv je, kdo te rešil bo?*

*Naj brsti še zelena smreka,
stari bor naj krije tičič zbor,
ki si spleta gnezda nova.
Le tedaj se gozd sam rešil boš.*

Štefanija PRISLAN

Lepaki vabijo

Eden od napisov na vozu v Braslovčah

Hmelj smo skoraj obrali, na vrsti je kuruza, ki je letos bogato obrodila

September

Če je Tilen (1. IX.) slabe volje, ves mesec ne bo bolje.

Ako je na Ilja jasno, gorko, bo štiri tedne vedro.

O Mihaelu (29. IX.) rad žene hu-dič polhe spat.

Veleva, kdor more, uboga, kdor mora.

Ne verjamem v svet, ki ga bo od-kril kakršenkoli sistem – spreje-

mam samo nujnost napadanja sistema, ki se je skorumpiral...

Viljam Marris
v pismu C. E. Mauriceu
1. julija 1883

Hmeljar je začelo izdajati maja 1930. leta Hmeljarsko društvo za Slovenijo kot štirinajstnevnik. Izhajal je do okupacije aprila 1941. Januarja 1946 je začel svojo povojno poslanstvo kot glasilo Hmeljarske zadruge »Hmezade«. Sedaj ga izdaja delavski svet SOZD Hmezad Zalec. Ureja uredniški odbor: Martina Krajnc, dipl. inž. agr., Metka Vočko, Miljeva Kač, dipl. inž. agr., Eva Orač, Slavko Košenina, Branko Povše, Milan Lešnik, Marta Smrdelj in Marija Krolič. Predsednica uredniškega odbora Metka Vočko. Uredništvo: glavni in odgovorni urednik in lektor Vili Vybihal, inž. agr., strokovno prilogo za hmeljarstvo uredil Vili Vybihal, novinarka Marjana Natek. Hmeljar izhaja enkrat mesečno v 5.500 izvodih. Tisk Aero Celje – TOZD Grafika. Oproščen je temeljnega prometnega davka na podlagi mnenja Sekretariata za informacije pri IS SR Slovenije. Uredništvo je v SOZD Hmezad, Ulica Žalskega tabora 1 v Žalcu, telefon (063) 714-141. Cena izvoda je 132 din.

HMELJARSKI KONGRES LETOS V YAKIMI (ZDA)

Svetovni kongres hmeljarjev je bil letos v Yakimi – pomembnem središču ameriškega hmeljarstva. Kljub kriznemu položaju na svetovnem trgu ali prav zaradi tega so taka srečanja še bolj pomembna. Na njih hmeljarji izmenjajo najnovejše informacije o proizvodnji in o položaju na svetovnem hmeljskem tržišču. Kongres je vsako leto v drugi deželi. Hmeljarstvo v ZDA je za nas zanimivo, ker uporabljajo izredno racionalno tehnologijo z malo delovnih ur. Kongres je dobra priložnost, da smo si to pogledali in upamo nekatere postopke ali vsaj ideje s pridom uporabiti pri nas.

Kongres je potekal po ustaljenem dnevnem redu. Naša delegacija je odpotovala 4. avgusta iz Zagreba preko Los Angelesa in Seattlea v Yakimo. Že 5. avgusta je bil ogled hmeljišč na območju NOXE in ROZA, ki ga je pripravila trgovska firma SONNYHOPS INC.

Za kongres sam so organizatorji predvideli naslednji program:

Torek 5. 8.

popoldne – Registracija udeležencev

zvečer – Sprejem v skupinah pri hmeljarjih doma

Sreda 6. 8.

9.00 – seja predsedstva

11.30 – kosilo

13.15 – seja tehnične komisije

15.30 – seja ekonomske komisije

19.00 – večerja v Town Plaza hotelu

Četrtek 7. 8.

– ekskurzija – ogled hmeljišč in inštituta v Prosserju

Petek 8. 8.

9.00 – generalna skupščina v Capitol Theatre

12.30 – kosilo v Yakima Convention Center

14.30 – ekskurzija v Portland na povabilo hmeljarskega združenja države Oregon

Sobota 9. 8.

Ves dan nadaljevanje ekskurzije v hmeljarska področja Willamette-Walley.

S tem je uradni del kongresa sicer končan. Kot je bilo predvideno, so nekatere delegacije podaljšale bivanje zaradi ogleda strokovnih in drugih zanimivosti.

V okviru kongresa so kot običajno zasedali predsedstvo, tehnična in ekonomska komisija ter generalna skupščina. O vsebini teh zasedanj pa kaj več v prihodnjem Hmeljarju.

dr. A. Četina, gen. sekr. IHB

Janez Zupanec, dipl. ing. kem. tehnologije
Inštitut za hmeljarstvo in
pivovarstvo Žalec

SUŠENJE V KEMIČNI IN PROCESNIH INDUSTRIJAH IN SUŠENJE HMELJA

1. UVOD

Fakulteta za kemijsko tehnologijo Univerze Maribor je bila meseca oktobra prejšnjega leta gostitelj posvetovanja Sušenje v kemični in procesnih industrijah, ki ga je organiziralo Slovensko kemijsko društvo, sekcija za kemijsko in procesno tehnologijo. Poleg uvodnega predavanja, ki je bil podan referati iz različnih področij: uporabniki iz industrije, izdelovalci procesne opreme za potrebe sušenja in raziskovalne organizacije, ki se ukvarjajo z raziskavami s tega področja. Med referati je bila predstavljena tudi problematika sušenja hmelja.

Logično je, da je tehnološka izpolnjenost procesa sušenja zelo odvisna od lastnosti produkta, ki ga sušimo, in od izkoriščenosti sušilnih naprav skozi vse leto. Za kmetijske pridelke, ki jih moramo posušiti, je značilno, da so sušilne naprave izkoriščene zelo kratek čas, kar je vzrok, da so na precej nižji ravni, kot so sušilne naprave na drugih področjih industrije. Ne bo odveč, če kot proizvajalci hmelja pogledamo nekatere najzanimivejše referate, da bi se seznanili z znanjem o procesu sušenja in o stopnji razvittenosti te pomembne operacije. Ob vsakem referatu se bomo skušali tudi vprašati, na kakšen način se dotika problematike sušenja hmelja.

PREDSTAVITEV NEKATERIH REFERATOV

Uvodno predavanje

Izhodišče za pristop k proučevanju sušenja je definicija za to pomembno operacijo: sušenje je odstranjevanje hlapnih snovi iz zmesi s ciljem, da pridobimo trden produkt, vir energije za ta namen je toplota. (V primeru hmelja je cilj sušenja odstraniti iz zelenega hmelja s pomočjo toplotne energije toliko hlapne vode, da dobimo skladiščno obstojen in kvaliteten hmelj). Izboljšave na področju procesa sušenja so se pojavile zlasti po energijski krizi sedemdesetih let. Pri proučevanju procesa sušenja je potrebno aplicirati znanja s področja fizikalnih, kemijskih, bioloških, inženirskih in drugih temeljnih znanj, torej zahteva izrazito interdisciplinarnost. Sušenje je zastopano na celotnem področju procesnih industrij: kemijska, papirna, lesna, tekstilna, usnjarska, živilska, agroživilska, farmacevtska in druge.

Pred osemdesetimi leti so se pojavile prve inženirske objave, ki so kvantitativno obravnavale proces sušenja. Za kvantitativno obravnavo procesa sušenja je neizbežno uporabiti dva osnovna diagrama: psihometrijsko karto in diagram entalpija vlažnosti. Ta dva diagrama nam omogočata, da lahko izdelamo masno in toplotno bilanco za sušilni proces pri določenih procesnih pogojih. Izdelana bilanca nam služi kot izho-

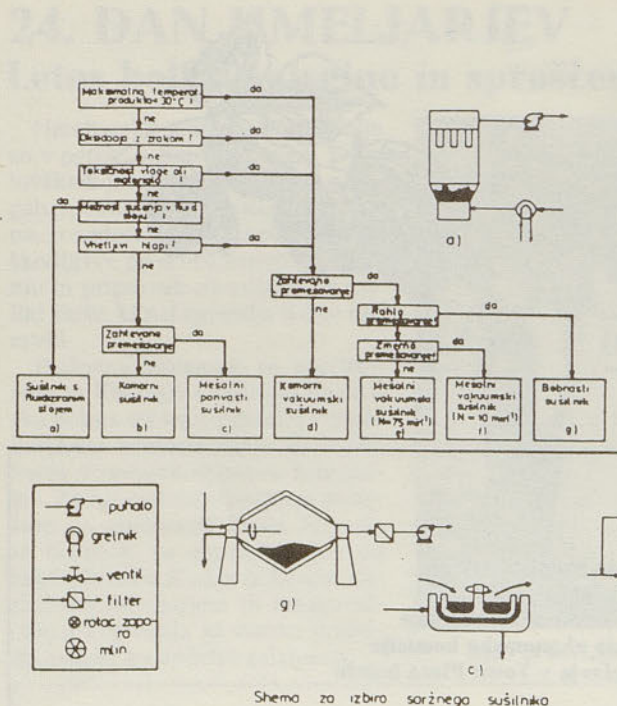
dišče za izboljšanje sušilnega procesa – ugotovimo mesta, kjer je izguba energije največja, nadalje ugotovimo vpliv procesnih pogojev na kinetiko sušenja in s tem na kapaciteto sušilne naprave, ugotovimo na primer izkoristek sušilnega zraka itd. Če toplotne in masne bilance pri procesu sušenja nimamo narejene, nimamo osnove za izboljšanje procesa.

Izbira procesnih pogojev in sušilne naprave izhaja iz specifičnih lastnosti surovine in produkta. (V primeru sušenja hmelja je surovina sveže obran hmelj in produkt posušen hmelj z 11 % vlage, njegove specifične lastnosti pa so oblika – kot storžek, poroznost sloja hmelja, upornost sloja proti pretoku zraka, velika krhkost hmeljevega storžka, higroskopičnost – obstaja ravnotežje med vsebnostjo vlage v hmelju in relativni vlagi v zraku pri določeni temperaturi, hmelj je termično občutljiv, ker pri višjih temperaturah izgubimo večje količine eteričnega olja, hmelja ne smemo preveč posušiti, ker se drobi in izgublja lupulinska zrnca itd.).

Tri osnovne vidike je treba pri procesu sušenja v vsakem primeru obravnavati:

- naprava, v kateri sušimo,
- procesni pogoji med sušenjem,
- lastnosti in specifičnosti surovine in produkta.

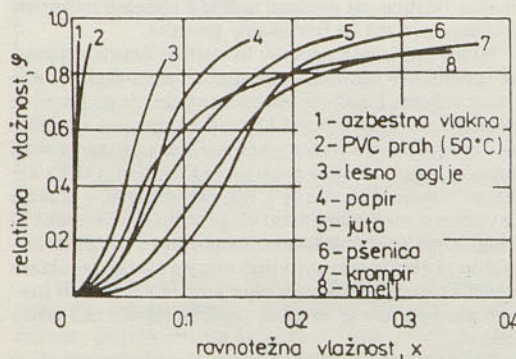
Ti trije elementi so lahko v različnem zaporedju: lahko za dano sušilno napravo, zahtevano kapaciteto in karakteristike produkta iščemo procesne pogoje (to je v praksi sušenja hmelja najbolj pogost pojav, ko za etažne ali tračne sušilnice iščemo primerno temperaturo sušilnega zraka in višino nasipa hmelja, da dosežemo prave pogoje sušenja za določen hmeljni kultivar) ali pa za nek produkt in predpisane pogoje načrtujemo sušilno napravo (v primeru sušenja hmelja so znane primerne temperature zraka in pretok zraka, na osnovi teh pogojev pa razmišljamo o sušilnici za hmelj jutrišnjega dne). Na splošno velja, da je za sušenje določenega materiala na razpolago več tipov sušilnih naprav. Na sliki 1 vidimo nekaj tipov šaržnih sušilnikov in na sliki 2 nekaj kontinuiranih sušilnikov.

Slika 1

Na obeh slikah ni moč najti etažnih in tračnih sušilnic za hmelj. Predvsem imajo skoraj vse sušilne naprave na obeh slikah vgrajena mešala ali pa na nek način dosežemo močno mešanje materiala med sušenjem. Vsega tega si ne moremo privoščiti pri sušenju hmelja zaradi krhkosti storžkov, ki je zlasti zelo velika, ko vsebujejo še malo vlage. Prav tako si ne moremo privoščiti sušenja v fluidiziranem sloju (delci lebdi v toku zraka): v začetku so zeleni hmeljni storžki pretežki, ko postanejo z izgubo vlage lažji, pa so prehrki in bi v lebdečem stanju v zraku razpadli zaradi medsebojnega trenja in šibkega spoja vretence – listič.

Pri proučevanju procesa sušenja določene snovi je treba poznati in upoštevati ravnotežne zveze. Ob upoštevanju Gibbsovega faznega pravila so za dvofazni sistem ($F = 2$) s tremi komponentami ($K = 3$) in štiri spremenljivkami tri neodvisne ($S = 3$, te tri spremenljivke so pritisk, temperatura zraka in vlaga v zraku, ki obdajajo hmelj na primer), četrta spremenljivka pa je ravnotežna vlažnost, ki je odvisna od ostalih. Takšno medsebojno zvezo nam podajo sorpcijske izoterme. Poleg mnogih snovi je tudi hmelj higroskopsna snov in so zanj poznane sorpcijske izoterme. Sorpcijske izoterme je nujno poznati pri študiji procesa sušenja in navlaževanja hmelja. Na sliki 3 so podane sorpcijske izoterme za nekatere snovi.

Slika 3

Sorpcijske izoterme na sliki 3 prikazujejo odvisnost med relativno vlažnostjo zraka in vlažnostjo trdne snovi $-X$. (X je razmerje med maso vode in maso suhe snovi – če ima hmelj 80 % vlage je $X = 4$, 80 kg vode : 20 kg suhega hmelja = 4). Zgornjo zvezo je možno zapisati v matematični zvezi:

$$\ln \frac{\varphi}{\varphi_0} = \frac{1}{a} \left(\frac{1}{\max} - \frac{1}{x} \right),$$

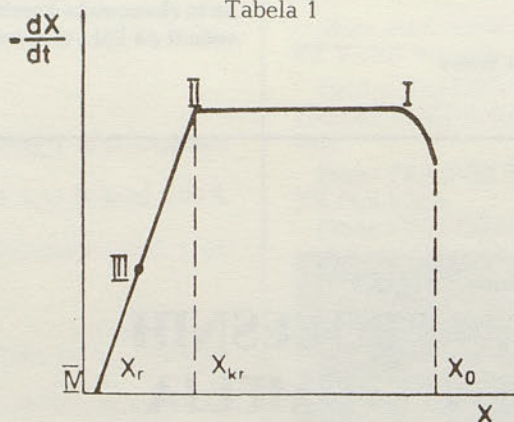
kjer sta vrednosti a in $x_{\max}$ poznani kot Luikova parametra. Ker poznamo sorpcijske izoterme za hmelj, sta zanj poznani tudi Luikova parametra, kar lahko vidimo v tabeli 1.

Osnovni podatek, kakšna je hitrost sušenja v odvisnosti od vlage v snovi, nam da sušilni diagram. Na sliki 4 je podan tipičen sušilni diagram. Celoten proces

Luikovi parametri za nekatere materiale

material	$X_{\max} (\varphi_0 = 1)$	a
opeka	0,01	1090
celuloza	0,1	9
milo	0,4	12
volna	0,3	6,7
les	0,2	9
hmelj	0,6	15

Tabela 1

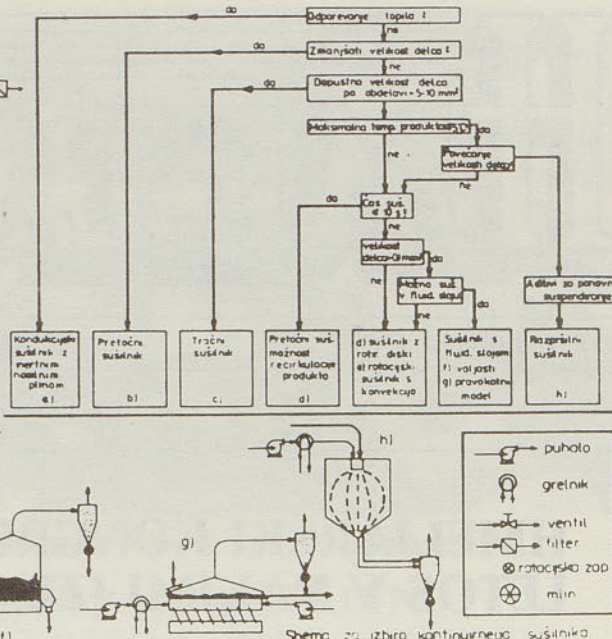

Slika 4

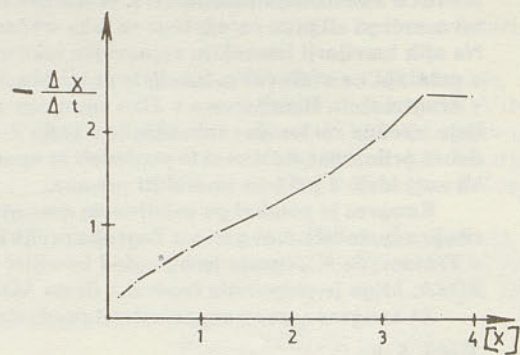
sušenja je razdeljen v tri območja: v območju I–II na sliki 4 je sušilna hitrost konstantna in celoten upor proti snovnemu toku predstavlja mirujoč film zraka (debeline 0,1 – 1 mm) nad sušečo se površino (to imenujemo konvektivni režim sušenja). V območju II–III se poleg konvektivnega upora pojavi še upor prenosa snovi v samem materialu (difuzijski upor), v območju III–IV pa je celoten upor samo še difuzijski (difuzijski režim sušenja). Sušilni diagram za hmelj nekoliko drugačen (slika 5). Območje, ko prevladuje konvektivni upor, je zelo majhno. Na splošno lahko zapišemo za snovi vlage iz mokrega materiala v zrak naslednjo zvezo

$$w = K \Delta Y$$

V tej zvezi je K snovna prehodnost, ΔY pa je potencialna razlika, ki žene snovni tok, to je razlika med vlago v zraku in vlago pri temperaturi mokrega termometra. (Pri proučevanju procesa sušenja hmelja so zaradi tega zelo važne ravnotežne zveze, ki jih dajejo sorpcijske izoterme, da lahko definiramo $\Delta Y: Y^* - Y$ je razlika med ravnotežno vlažnostjo v zraku glede na trenutno vsebnost vlage v hmelju in temperaturo hmelja in vlažnostjo v sušilnem zraku). Snovno prehodnost K sestavljata snovna prestopnost K_y iz površine snovi v zrak in difuzivnost vlage v snovi D_x . V območju ko-

Slika 2

Slika 5

nektivnega režima sušenja je snovna prehodnost K kar enaka snovni prestopnosti K_x na katero v glavnem vpliva hitrost zraka mimo površine snovi. Pri sušenju hmelja je precej drugače, ker že zelo kmalu nastopi vpliv difuzivnosti vlage v hmelju. Snovno prestopnost lahko izračunamo iz zvez, ki jih ponuja literatura, na osnovi uporabe brezdimenzijskih števil v kriterijskih enačbah.

Proces sušenja nekega materiala obvladamo šele, ko imamo izdelano snovno in toplotno bilanco. Za kontinuirano sušenje za stacionarno stanje velja bilanca

$$G(Y_{Giz} - Y_{GV}) = L(X_v - X_{iz})$$

V tej zvezi G pomeni tok suhega zraka in L tok snovi, Y_{Giz} je vlaga v zraku po izstopu iz sistema Y_{GV} vlaga v zraku po vstopu v sistem, X_v je vlaga v snovi po vstopu v sistem in X_{iz} vlaga v snovi pri izstopu iz sistema. (V primeru sušenja hmelja pomeni G pretok zraka na primer skozi 1 m² sušilne površine. L je količina hmelja, ki ga posušimo v 1 uri na površini 1 m². Pri etažnih sušilnicah je Y_{GV} vlaga v zraku pred vstopom v suho etažo in Y_{Giz} vlaga v zraku iz zelene etaže, pri tračnih sušilnicah pa je vstopna vlaga konstantna, medtem, ko je vlaga na vseh treh izhodih različna. Prav tako ne moremo pri izračunu masne bilance na obeh tipih sušilnic upoštevati samo vhodno in izhodno vlago v hmelju, ker po posameznih etažah oziroma trakovih padec vlage ni zvezen, zato je treba upoštevati vse vlage na etažah ali trakovih posebej). Toplotna bilanca nam da podatek v potrebni količini toplote na časovno enoto Q :

$$Q_H = G_{cpG} T_G + L(C_{p2} + C_{pH_2O} \cdot x)$$

$$T_2 + G_{H_2O} H_{izp} + Q_{izg} - P_p - P_{iv}$$

V tej enačbi pomenijo:

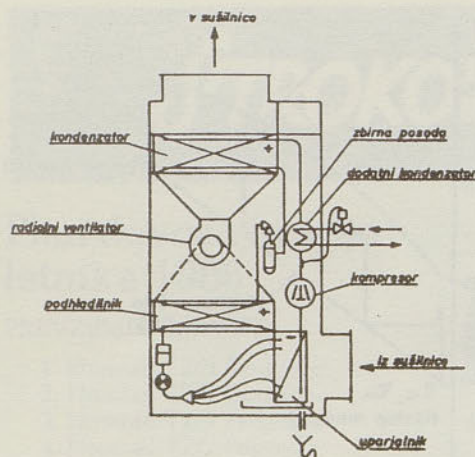
$G_{cpG} \Delta T_G$ – toplota za segrevanje zraka

$L(C_{pL} + C_{pH_2O} X) T_L$ – toplota za segrevanje suhe snovi in vlage

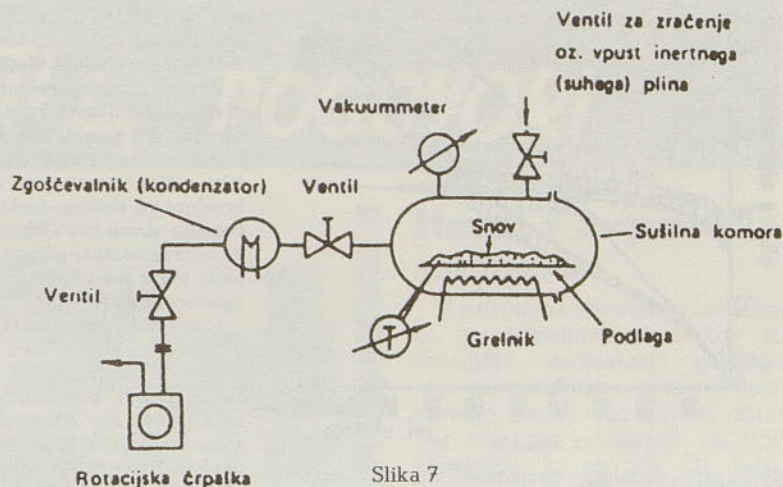
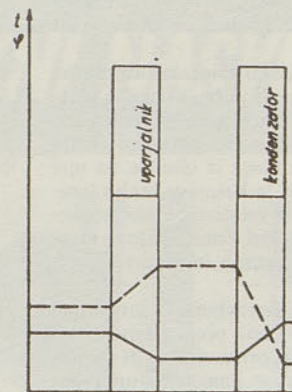
$G_{H_2O} H_{izp}$ – toplota za izparevanje vode

Q_{izg} – toplotne izgube

P_p, P_{iv} – moč puhalca in transporterja

Slika 6

Slika 7

Toplotne bilance ne izdelamo samo zato, da izračunamo potrebno količino toplote. Na osnovi bilance ugotovimo, kje so izgube toplote največje, kar nam da osnovo za spremembo tehnoloških parametrov ali uvedbo primernejše sušilne naprave.

Pri izboru industrijskih sušilnikov, ki so lahko v osnovi šaržni ali kontinuirni (etažne sušilnice za hmelj so šaržne, tračne so kontinuirane) je treba upoštevati naslednje: zahtevano kapaciteto, začetno vlažnost snovi, porazdelitev delcev snovi, sušilni diagram, največjo dovoljeno temperaturo produkta, možnost eksplozije, toksične lastnosti snovi, psihometrično karto, kontaminacijo s sušilnim plinom, korozijske vidike in podatke o relativnih fizikalnih lastnostih snovi. Da dobimo zadostne podatke za izbiro sušilnika, je često najboljše, da izdelamo testiranje na pilotnih sušilnikih.

Sušenje s pomočjo toplotne črpalke kondenzacijskega sušilnika

Sušenje z vključitvijo toplotne črpalke je predstavil Inštitut Zoran Rant, Škofja Loka. Osnovni namen uvedbe toplotnih črpalk, ki deluje kot kondenzacijski sušilnik, je izkoristiti del toplotne energije, ki jo izgubljamo z izhajajočim sušilnim zrakom. Shema kondenzacijskega sušilnika in potek temperature in relativne vlažnosti so prikazani na sliki 6:

Princip delovanja je ta, da izstopni zrak iz sušilne naprave vodimo na uparjalnik toplotne naprave, tu se zrak ohladi in pri tem izgubi del vlage, ker temperatura zraka pade pod rosišče. Ohlajen zrak z manjšo absolutno količino vlage vodimo na kondenzator hladilnega stroja, ki ga segreje in ga zopet vodimo v sušilnico (pri tem ga lahko tudi dogrejemo). Zaradi uporabe toplotne črpalke so izkoristili toplotne energije zelo veliki, ima pa dve pomanjkljivosti: ne odstranimo vlago iz zraka do meje, ki jo ima običajno okoliški zrak in temperatura izrabljenega sušilnega zraka ne sme biti previsoka. Ta način sušenja se je zelo dobro obnesel pri sušenju lesa (les sušimo v odvisnosti od začetne vlage in vrste lesa 70 do 300 dni). Temperatura sušilnega zraka v podobnem primeru je bila 42 °C, rezultati so bili energijsko zelo ugodni za preosušenje lesa do vsebnosti vlage 20 do 25 % (trdni lesovi) oziroma do vsebnosti vlage 15 do 17 % (mehki lesovi). Čas sušenja od omenjene vsebnosti vlage do končnih 8 do 10 % pa se je povečal za 3 do 4 krat zaradi višje vlage v zraku iz kondenzacijskega sušilnika in se je pri tem efekt toplotne črpalke izničil. Pri sušenju in uporabi toplotne črpalke do zgoraj omenjenih mej pa je bila poraba energije za 20 do 30 % manjša v primerjavi s sušenjem na klasični način.

Pri sušenju hmelja na etažnih sušilnicah je zrak dobro izkoriščen samo takoj po polnjenju zelene etaže. Prav tako na tračnih sušilnicah izhaja le na prvem izhodu dobro izkoriščen zrak. Zato se je umestno vprašati o smiselnosti uvedbe kondenzacijske toplotne črpalke (pred leti je bil v praksi izveden poskus rekupe racije toplotne energije iz zraka z zelene etaže, vendar je bila toplotna izmenjevalna naprava preveč enostavna). Dva glavna razloga sta, ki govorita proti temu: prvi je ta, da uvedba toplotne črpalke predstavlja visok investicijski strošek, za napravo, ki obratuje največ štiri tedne na leto, in drugi je ta, da bi znatno povečali čas sušenja na spodnji etaži ali traku zaradi večje vsebnosti vlage v vhodnem zraku in s tem manjše potencialne razlike, ki žene snovni tok.

Sušenje v vakuumu

Največkrat uporabljamo sušenje v vakuumu v primerih, ko je snov, ki jo želimo posušiti, občutljiva za visoke temperature. S sušenjem v vakuumu ne odstranimo samo vodo ali kakšno drugo topilo in hlapno

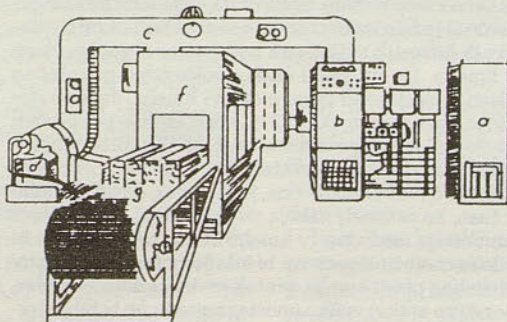
substanco, pri tem snov tudi odplinujemo (degaziramo), torej odstranimo iz nje adsorbirane in absorbirane pline. V vakuumski sušilni tehniki obstajata dva načina odstranjevanja vlage: prvi način je ta, da je sistem nad zmrziščem vode (nad 0 °C), voda zaradi znižanega okoliškega tlaka prehaja v parno (plinasto) fazo, ki jo odstranimo z vakuumsko črpalko. Drugi način je ta, da je sistem pod zmrziščem vode (temperatura je od 0 do -60 °C). Voda sublimira iz ledu v paro, ki jo prav tako odstranimo z vakuumsko črpalko. Ta postopek se imenuje liofilizacija in se najpogosteje uporablja v farmacevtski in prehrabeni industriji, tam pač, kjer so sestavine snovi, ki so izredno občutljive na temperaturo (antibiotiki, vitamini, mikroorganizmi). Zelo veliko se liofilizacija uporablja za sušenje rastlinskih materialov, v katerih želimo ohraniti vitamine. Shema vakuumskega sušilnika je prikazana na sliki 7.

Ključni del vakuumske sušilne naprave je vakuumska črpalka. Poznamo različne enostopenjske in dvostopenjske izvedbe, s katerimi dosegamo končne tlake v sistemu tudi 10⁻⁷ mbar.

Pri sušenju hmelja, ko sušimo pri temperaturah zraka do 65 °C, izgubimo zaradi višje temperature precej aktivnih sestavin. S sušenjem v vakuumu bi zmanjšali oksidacijske procese sestavin lupulina, izgubili pa bi velike količine sestavin hmeljevega eteričnega olja. Dovolj nazoren je podatek, da v analitiki za odstranjevanje eteričnega olja uporabljamo vakuumsko tehniko pri temperaturi 25 °C, da pri tem ne spremenimo sestave smol.

Sušenje z visokofrekvenčno energijo

Za sušenje je potrebna toplotna energija, ki jo moramo na nek način dovesti v sistem. Znano je, da lahko snovi segrevamo s kapacitivnim načinom, to je s pomočjo izmeničnih tokov. Segrevanje z visokofrekvenčno energijo je poseben način pretvorbe električne energije v toplotno. Posebnost tega načina je v tem, da se toplota tvori v samem predmetu, zaradi česar se razlikuje v osnovi od vseh drugih. Segrevanje, ki nastaja pod vplivom elektromagnetnega polja, ne potrebuje nobenega stika med pripravo, ki energijo posreduje, in snovjo, ki jo segrevamo (pomislimo na izkoristek zračnih orgevalcev pri sušenju hmelja). V osnovi ločimo dva načina visokofrekvenčnega segrevanja: induktivni, kjer postavimo predmet v visokofrekvenčno magnetno polje, ki ga ustvarimo s pomočjo posebne tuljave, imenovane induktor in kapacitivni, kjer postavimo predmet v visokofrekvenčno električno polje, ki ga ustvarimo s pomočjo elektrod. Prvi način je uporaben za dobre prevodnike električnega toka, drugi pa za boljše ali slabše izolante, kot so: les, tekstilna vlakna, usnje, papir, tobak, razne plastične in umetne mase. Frekvence električnega ali magnetnega polja so od 50 Hz do nekaj sto MHz. Toplota, ki se tvori

Slika 8

pod vplivom izmeničnega električnega polja, je odvisna od frekvence tega polja in dielektrične konstante snovi. Moderna visoko frekvenčna sušilnica je prikazana na sliki 8.

Slike lahko razberemo, da oprema ni enostavna in zato zahteva visoke investicijske stroške. Visoko frekvenčno segrevanje se veliko uporablja za najrazličnejša sušenja električno slabo prevodnih snovi, pri čemer je voda v teh snoveh zelo dober absorber visoko frekvenčne energije (zaradi visoke relativne dielektrične konstante). Prav zaradi te lastnosti vode lahko nastopijo težave pri sušenju rastlinskih materialov. Voda, ki se nahaja v celicah, pri intenzivnem segrevanju lokalno zavre in pritisk nastale pare celice raztrga. Zaradi tega je potrebno pri teh materialih relativno počasno segrevanje in močna ventilacija. Na Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo je bilo izvedeno tudi poskusno sušenje hmelja (J. Petriček, Poizkusno sušenje hmelja z dielektričnim visokofrekvenčnim ogrevanjem, Hmeljar 1961, Priloga 2).

Sušenje z visokofrekvenčno energijo se je uveljavilo na mnogih področjih, vendar zahteva zaradi zelo visokih investicijskih stroškov zelo veliko izkoriščenost. Zaradi tega si hmeljarji ne bi mogli privoščiti tega načina sušenja, četudi bi prilagodili to tehniko zahtevam glede ohranitve kvalitete hmelja.

Adsorptivno sušenje plinov in tekočin

Če upoštevamo definicijo sušenja, ki pravi, da je za odstranjevanje vlage iz trdnih snovi potrebna toplota kot energija, potem adsorptivnega dehidriranja plinov in tekočin formalno ne moremo obravnavati kot sušenje. Pri adsorptivnem sušenju odstranjujemo vlago s pretakanjem plina ali tekočine preko sloja higroskopičnega adsorbenta. Snovni prenos hlapne komponente torej poteka v obratni smeri kot pri klasičnem sušenju. (V procesu navlaževanja hmelja je hmelj higroskopični adsorbent, ki odsorbira vlago iz zraka, torej v bistvu suši zrak.)

Temu področju posvečamo pozornost zamo zato, da bi pojasnili razmišljanja o zmanjšanju vlage v zraku pred vstopom v sušilnico za hmelj. To razmišljanje je logično, ker zmanjšanje vlage v sušilnem zraku pomeni večjo potencialno razliko pri prenosu snovi. Ponovimo že zapisano zvezo za prenos snovi pri hmelju:

$$W = K (Y_G^* - Y_G)$$

K – snovna prehodnost

Y_G – količina vlage v zraku

Y_G^{*} – ravnotežna količina vlage v zraku glede na trenutno vlago v hmelju in temperaturo hmelja

Vzemimo, da ima hmelj še 14 % vlage in temperaturo 40 °C. Iz sorpcijskih izoterm poiščemo ravnotežno vlago v zraku za ta dva pogoja: Y_G^{*} = 0,042 kg H₂O/kg zraka. Zagret zrak, ki ga predhodno nismo sušili, vsebuje 0,009 kgH₂O/kg zraka. Snovni tok bo torej:

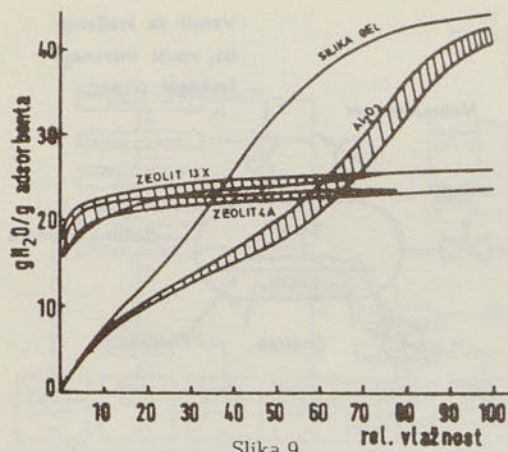
$$W = K(0,042 - 0,009) = K \cdot 0,0330$$

Če bi predhodno s sušenjem zmanjšali v zraku vlago na polovično vrednost, bi bil snovni tok naslednji:

$$W = K(0,042 - 0,0045) = K \cdot 0,0375$$

Vidimo, da se je potencialna razlika povečala za 11 %, za toliko pa bi skrajšali čas sušenja, ker v obeh primerih snovna prehodnost K ostane enaka.

Za sušenje zraka potrebujemo ustrezen higroskopičen adsorbent. Med najvažnejše karakteristike adsorbentov za vlago spadajo: kapaciteta vezanja vlage, temperatura regeneracije, življenjska doba in cena. Na sliki 9 so prikazane, statične ravnotežne krivulje vezanja vlage različnih sušilnih sredstev.

Slika 9

Silika gel in aluminijev oksid imata precej višjo kapaciteto od ostalih, še zlasti pri višjih relativnih vlažnostih (1 g silika gela adsorbira lahko kar 40 g vode pri 65 odstotni relativni vlažnosti zraka). Obadva imata tudi nižjo temperaturo regeneracije (z regeneracijo izžene adsorbirano vodo) in sta med cenejšimi adsorbenci. Kje bi nastopile težave, če bi dejansko hoteli pri sušenju predhodno sušiti zrak? Da lahko dosežemo učinkovito sušenje, moramo v dinamičnih pogojih tok zraka voditi skozi sloj adsorbenta. Ta sloj pa ima določen upor, ki zaradi majhne granulacije adsorbenta (od 1 do 10 mm) ni majhen. Zaradi velikega upora je tudi poraba energije za pretok zraka velika. Poleg tega je potrebna energija in naprava za regeneriranje higroskopičnega adsorbenta. Če k temu dodamo še investicijske stroške, ki niso majhni za tako kratek čas obratovanja v letu, potem ugotovimo, da tak postopek ekonomsko ne opravičuje niti krajši čas sušenja hmelja za 10 do 20 %.

Problematika pilotnih sušilnikov

Laik se zadovolji z ugotovitvijo, da se nek vlažen material, ki je izpostavljen vplivu toplotnega toka, suši. Kemijskemu procesnemu inženirju omenjeno spoznanje ne zadošča. Poiskati mora odgovor na vprašanje, kako se snov suši, in kaj se med sušilnim procesom dogaja. Odgovor na ta vprašanja leži v skrbnih raziskavah posameznega primera sušenja. Naprave, na katerih opravljamo tovrstne eksperimente, imenujemo pilotni sušilniki. Rezultati raziskav so bistvenega pomena za uspeh načrtovanja in kasnejšega obratovanja industrijskih sušilnikov. Prava pot je, da v praksi vsak industrijski sušilni proces še pred projektiranjem praktično izvedemo na manjših napravah. Tega načina se močno poslužuje tehnološko razviti zahod, kjer je na voljo veliko pilotnih sušilnikov. Včasih pa je problem tako specifičen, da ponudbe ne zadostijo vsem zahtevam. V takih primerih je potrebno pilotno napravo skonstruirati s svojimi močmi. V referatu je bil podan primer skonstruiranja pilotnega sušilnika zelo specifičnih zahtev v kemični tovarni Belinka Ljubljana.

Poleg omenjenega pilotnega sušilnika je bil na posvetovanju prikazan še pilotni sušilnik za študij procesa sušenja lucerne in pilotna sušilnica, ki jo imamo na Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo.

Sodobni način merjenja vlažnosti

Največkrat s sušenjem odstranjujemo vodo in v takih primerih je potrebno za regulacijo ali kontrolo procesa meriti relativno vlažnost zraka. Za merjenje relativne vlažnosti poznamo mnogo različnih metod, vendar med njimi ni nobene take, ki bi bila uporabna v vseh primerih. Izбира primerne aparate zavisi od okoliščin na mestu merjenja (temperatura, tlak, prisotnost snovi, ki motijo) in upoštevati je potrebno njihovo mersko območje, preciznost, občutljivost, časovno konstanto in temperaturo območja uporabe. Merilni instrumenti so večinoma osnovani na poznanih fizikalnih principih, izboljšave so le tehnične naprave (novi materiali za čutila za vlažnost in novi elektronski elementi sodobne elektronike). Najpogostejše so v uporabi naslednji instrumenti:

- psihrometer,
- rosiščni vlagomer,
- LiCl higrometer,
- higrometer na las,
- kapacitivni higrometer,
- impedančni higrometer,
- posebni higrometri.

Psihrometer je sestavljen iz dveh termometrov, od katerih ima eden bučko ovito z mokro krpico. Mimo obeh pihamo zrak s hitrostjo 2 ms^{-1} . Razlika temperatur obeh termometrov je tem večja, čim manjša je re-

lativna vlaga v zraku. Uporaben je v temperaturnem območju od -30°C do 150°C . Najbolj natančen je pri zelo visoki relativni vlažnosti.

Z rosiščnim vlagomerom lahko določimo absolutno vlažnost, deluje pa tako, da je v posebni komori z vlažnim plinom nameščeno zrcalo, ki ga hladimo in mu hkrati merimo temperaturo. Ko ima površina zrcala tako nizko temperaturo, da vlaga iz okolice na njej kondenzira, dobimo podatek, iz katerega lahko izračunamo absolutno vlažnost in relativno vlažnost glede na temperaturo plina v okolici. Primeren je za merjenje vlage pri višjih temperaturah in ob prisotnosti agresivnih snovi.

Čutilo LiCl higrometra je sestavljeno iz tanke kovinske cevi, ki je ovita s stekleno prejo, prepojeno z nasičeno raztopino LiCl. Čez prejo sta naviti dve Pt žici-elektrodi. V sredini cevi je nameščen uporabni termometer. Prevodnost higroskopičnega LiCl je odvisna od vlage, ki jo prejme ali odda okolici. Ta merilnik je enostaven, zanesljiv in cenen, hitro se odziva na vlago v okolici, zato se mnogo uporablja.

Higrometer na las deluje na osnovi lastnosti tistih materialov, ki se pri različni relativni vlažnosti različno raztezajo (las, tkanine - naravne in umetne). Je zelo široko uporaben in se z njim največkrat srečamo, še zlasti v meteorologiji.

Kapacitivni higrometer ima za čutilo kondenzator, ki ima med elektrodama tanek sloj higroskopičnega dielektrika, ki se v prisotnosti različno vlažnega plina različno navlaži. Od vlažnosti dielektrika sta odvisni njegova dielektričnost in kapaciteta kondenzatorja. Higrometri te vrste so uporabni v območju relativne vlažnosti od 5 do 100 % in temperaturnem območju od -10 do $+50^\circ\text{C}$. Pri nas je najboljši izdelovalec teh instrumentov Dalmacija, Dugi rat pri Splitu. V tehnologiji sušenja in navlaževanja hmelja so zelo primerni za merjenje relativne vlage pri navlaževanju in za merjenje relativne vlage izhodnega zraka iz sušilnic. Merilnike precej uporabljamo v raziskovalnem in strokovnem delu, nekaj jih imamo tudi že v praksi.

Impedančni higrometer ima med dvema elektrodama majhno količino tekočega higroskopičnega elektrolita, katerega vlažnost se spreminja z relativno vlažnostjo okoliškega zraka. Merimo upornost sistema elektrolit-elektrodi. Ta instrument ima nekaj boljših lastnosti od kapacitivnega (hitrejši odziv, večja natančnost), vendar je tudi dražji.

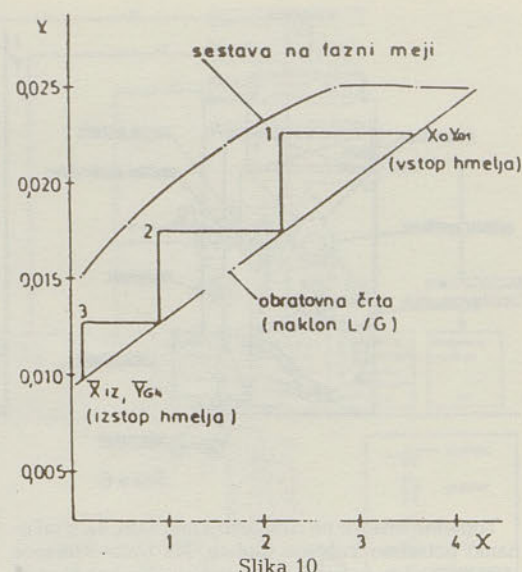
Med posebnimi higrometri je zelo zanimiv limbin listič (iz posebne vrste lesa), katerega prevodnost se zelo izrazito spreminja v odvisnosti od vlage, ki jo vsebuje. Vlaga v lističu pa je v ravnotežju z vlago v okoliškem zraku. Ta način merjenja vlažnosti ima še velike perspektive.

Če na hitro preletimo našete načine merjenja relativne vlage v zraku za potrebe sušenja in navlaževanja hmelja, potem lahko ugotovimo, da sta glede na ceno, natančnost in merilno območje najprimernejša tipa higrometer na las (na primer Sauterjev higrostat) in kapacitivni higrometri (Dalmacija, Dugi rat pri Splitu).

Problematika sušenja hmelja

V referatu je bila podana vsa tista problematika, ki jo čutimo v vsakdanji praksi, in nekateri rezultati raziskovalnega dela, ki so bili že podani na srečanjih s slovenskimi hmeljarji. Predvsem so bile poudarjene higroskopične lastnosti hmelja s prikazom sorpcijskih izoterm in lastnosti hmelja, ki zahtevajo poseben pristop k proučevanju procesa sušenja (spremenljiva kontaktna površina storžka z zrakom in termična občutljivost). Kot rezultat inženirske analize je bila podana grafična analiza sušilnega procesa na osnovi meritev vseh parametrov na pilotni sušilnici. Grafična analiza je prikazana na sliki 10.

Slika predstavlja prototični šaržni sistem, ki velja za dogajanja na etažnih sušilnicah. Naklon obratovne črte določa razmerje med količino posušenega hmelja v eni uri na enoto površine in pretok zraka v eni uri skozi enoto površine. Sestava na fazni meji (ravnotežna črta) je bila izračunana na osnovi podatkov o relativnih hitrostih sušenja za posamezna območja vlage v hmelju. Če na vsaki etaži upoštevamo povprečno vlago v plasti pred in po menjavi hmelja, dobimo strnjeno povezavo, točke 1, 2 in 3 prikazujejo povprečno vlago v plasti na posamezni etaži in absolutno vlago v zraku na posameznih etažah. Ker so točke 1, 2 in 3 oddaljene od ravnotežne črte, je to dokaz, da ne moremo v času, ko se hmelj nahaja na posamezni etaži, doseči ravnotežje med vlago v hmelju in vlago v zraku. Če bi bilo ravnotežje doseženo, bi bila določitev parametrov (debelina plasti hmelja, pretok zraka za določeno temperaturo zraka) veliko enostavnejša in ne bi bil potreben takšen obseg eksperimentalnega dela. Predstavljena grafična analiza meritev na pilotni sušilnici naj

Slika 10

bi za lažje razumevanje, da je v raziskovanju potrebno mnogo različnih prijemov, da pridemo do rezultatov prave vrednosti.

3. POVZETEK

Razlika v pristopu k proučevanju procesa sušenja izhajajo samo iz specifičnih lastnosti surovine in produkta, ki določajo procesne pogoje. V osnovi pa ima inženirsko proučevanje te tehnološke operacije za katerikoli primer naslednje elemente: poznavanje ravnotežnih zvez v sistemu (za proučevanje procesa sušenja in navlaževanja hmelja so pomembne sorpcijske izoterme), poznavanje sušilnega diagrama za celotno območje, da imamo osnovno informacijo o uporabi proti prenosu snovi (sušilni diagram za hmelj kaže, da ima skoraj na vsem območju vlage v hmelju pretežen vpliv na upor proti prenosu vode iz hmelja v zrak (difuzivnost) in potrebno je izdelati masno in toplotno bilanco v odvisnosti od tehnoloških parametrov, da imamo zadostno osnovo za izbiro ustreznega sušilnika in se odločimo za pravi ukrep v zvezi z zmanjšanjem porabe energije. Vse te sestavine inženirskega proučevanja pa nimajo prave vrednosti, če ne spremljamo stanja ali sprememb v snovi med procesom sušenja. Da bi bila nujnost upoštevanja osnovnih sestavin proučevanja procesa sušenja za katerikoli primer čim bolj poudarjena, je namenjeno uvodnemu predavanju največ prostora. Tako vidimo, da sušenje hmelja ni nobena izjema. Posebnost pri proučevanju procesa sušenja hmelja je njegova oblika, predvsem zaradi tega, ker se kontaktna površina storžka z zrakom v različnih fazah sušenja spreminja (venenje in razpiranje storžkov).

Tehnološki razvoj sušenja v kemični in procesnih industrijah kot operaciji, ki porabi veliko toplotne energije, je doživel v zadnjih desetih letih velik razmah, katerega prvi cilj je zmanjšati porabo vse dražje energije. Če je sušilna naprava izkoriščena skozi vse leto (na primer sušenje lesa), ima vsaka izboljšava tolikšen ekonomski učinek, da je upravičeno vključiti v procesno opremo najnovejšo tehniko, od moderne elektronike do računalniškega vodenja procesa sušenja. Velik napredek je predvsem na področju merilne tehnike, ki omogoča natančno spremljanje parametrov (temperatura, relativne vlage, vlage v materialu, pretokov, koncentracije hlapne snovi v plinski fazi), kar je osnova, da lahko proces tudi računalniško krmilimo. Samo merilni instrumenti za spremljanje vlage v zraku, zelo aktualni za proces sušenja in navlaževanja hmelja, so v zadnjem desetletju doživeli silovit razmah, tako da imamo danes instrumente, zelo natančno merijo majhne količine vlage pri visokih temperaturah zraka. Tako danes za kontrolo sušenja in navlaževanja vse več uporabljamo kapacitivne higrometre in lahko rečemo, da je tehnološki napredek čutila tudi v hmeljarstvu.

Izmed različnih principov sušenja, predstavljenih v tem članku, ne moremo izločiti nobenega za katerega bi lahko rekli, da bi ga lahko takoj prenesli v tehnologijo sušenja hmelja. Vzroki so različni: specifične lastnosti hmelja (oblika in krhkost storžkov, termična občutljivost, hlapne aktivne substance) ali pa preveliki investicijski stroški zaradi kratkotrajnega izkoriščanja sušilnih naprav. Tako obstajata principa etažnih in tračnih sušilnic edina, ki sta se spontano razvijala skupaj z ostalo tehnologijo pridelovanja hmelja. Sušilnice za hmelj spadajo med enostavnejše sušilne naprave, to moramo priznati. Izpolnjevanje teh sušilnic pa bo šlo v smeri izpolnjevanja regulacije procesa in v tistih smereh, ki jih bo nakazala ekonomska presoja.